

ଅର୍ଥାତ୍

ଜଗନ୍ନାଥ ଶ୍ରୀଧର ନନ୍ଦ ଉତ୍କଳପାଠକ ସେବକ
୧୯୩୬ ଅକ୍ଟୋବର ।
କ୍ରୀ.ପା. ୪. ୧୦୫୩, ୧୦୫୪

ଶ୍ରୀଯୋଗେନ୍ଦ୍ର ନାବାୟନ ଗୋସ୍ୱାମୀ

প্রকাশক—

শ্রীগিৰীণ কুমাৰ নাথ
জামুগুৰি হাট, দৰং।

প্রথম প্রকাশ

জুন, ১৯৮০

ছপা—

নুমলী প্ৰিণ্টিং প্ৰেছ
জামুগুৰি হাট, দৰং।

মূল্য— ২.৫০ (দু টকা পঞ্চাশ পইচা) মাত্ৰ।

ভূমিকা

ইয়াত অন্তৰ্ভুক্ত কবিতাকেইটা একেলগ কৰি কিতাপৰ আকাৰত সজাই থোৱা বহুদিন হ'ল। পোহৰলৈ উলিয়াব নোৱাৰি হতাশ হৈ প্ৰায়ে পাণ্ডুলিপিটো বাকচৰ পৰা উলিয়াওঁ আৰু আলফুলকৈ হাত ফুৰাই আকৌ স্মুগুৰাই থৈ দিওঁ।

এদিন কিন্তু ইয়াৰ ব্যতিক্ৰম ঘটিল। 'নুমলী প্ৰিণ্টিং প্ৰেছ'ৰ গৰাকী শ্ৰীপূৰ্ণ নাথদেৱে কাৰোবাৰ মুখত শুনি মোৰ পৰা পাণ্ডুলিপিটো নি তেখেতৰ প্ৰেছত ছপাবলৈ দিলে। অকল সেয়ে নহয়, গ্ৰফ চোৱাকে ধৰি নানা কষ্ট কৰি পাণ্ডুলিপিটো হাতত লৈ ভাল লগা এখন কিতাপত পৰিণত কৰি তুলিলে। তেখেতৰ মৰম-মিহলি সহায় মোৰ মনত চিৰ সেউজীয়া হৈ থাকিব।

নকওঁ বুলি ভাবিও এইখিনিতে কথা এটা ক'বলগীয়া হ'ল। যোৱা বছৰৰ নবেম্বৰ মাহত গগন সত্যাগ্ৰহ চলি থকা পৰত 'আই, তই নকবিবি ভয়' বুলি এটি কবিতা আৰু ভৱানীপুৰত খৰ্গেশ্বৰ তালুকদাৰৰ নৃশংস হত্যাৰ বতৰা শুনি 'খৰ্গেশ্বৰে কৈ যায়' বুলি এটি কবিতা লিখি দুখন কাগজলৈ পঠাইছিলোঁ। কাগজ দুখনে প্ৰকাশৰ যোগ্য নহয় বুলি দলিয়াই পেলালেও কবিতা দুটা ভাল হৈছিল বুলি আজিও বিশ্বাস কৰোঁ। পিছৰ কবিতাটোত মৰণ-পথৰ যাত্ৰী খৰ্গেশ্বৰৰ মুখেদি কোৱাইছিলোঁ যে আই অসমে ভয় কৰিব নালাগে; কাৰণ, তেওঁকে ধৰি যি সকলে বুকুৰ তেজেৰে পথৰ ধূলি বোকা কৰিলে, তাৰে পৰা শই-শই, হাজাৰে-হাজাৰে, লাখে-লাখে বীৰ সৈনিকৰ জন্ম হ'ব। তেওঁ লোকৰ হুংকাৰত চৌদিশ কঁপি উঠিব, এই বীৰ সকলৰ গতিৰোধ কৰোঁতা কোনো নোলাব।

মোৰ এই কল্পনা পিছৰ দিন বিলাকত সঁচা বুলি প্ৰমাণিত
হোৱাত নিজকে ধন্য মানিছোঁ।

কবিতা ছুটাৰ নকল বাখিবলৈ নহল। এতিয়া লিখিবলৈও
তেতিয়াৰ 'মুদ' নাই। এই কিতাপখনিত সেই দুই মূহুৰ্ত্তৰ চিন্তা আৰু
কল্পনাৰ চিন বাখিব নোৱাৰাত মনত দুখ পাইছোঁ।

কিতাপখনিত অসমৰ সাম্প্ৰতিক আন্দোলনৰ কোনো স্বাক্ষৰ
কিয় নাই বুলি মোক দুজনমান বন্ধুয়ে সুধিছিল। তাৰ উত্তৰত এই
কথাখিনি লিখা হ'ল।

মুদাদল, জামুগুৰি হাট
২০ মে '৮০

শ্ৰীযোগেন্দ্ৰ নাৰায়ণ গোস্বামী

অৰ্পণ

অসমক বিদেশী লোকৰ অনুপ্ৰবেশৰ পৰা মুক্ত
কৰি সামগ্ৰিকভাৱে ভাৰতবৰ্ষৰে কল্যাণ সাধিবলৈ
মহাত্মা গান্ধীৰ শান্তি আৰু অহিংসাৰ আদৰ্শত উদ্বুদ্ধ
হৈ সত্যাগ্ৰহৰ পথেদি বিজয় জীৱনৰ মায়াকো বিস-
ৰ্জ্য দি লক্ষ্য সাধনৰ অভিযুখে আগবাঢ়ি গৈ থকা
মোৰ অসমৰ সেই বীৰ সন্তান সকলৰ উদ্দেশ্যে এই
কিতাপখনি আগবঢ়োৱা হ'ল।

ক অংশ

- ১। বসবাজ প্রশস্তি
- ২। সশ্রদ্ধ প্রণাম
- ৩। কৃতজ্ঞ স্মরণ
- ৪। দানবীৰৰ স্মৃতিত
- ৫। সশ্রদ্ধ স্মরণ
- ৬। ফুকন-বৰদলৈ প্রশস্তি
- ৭। সাহিত্যৰত্ন চন্দ্ৰধৰ বৰুৱা
- ৮। এটুপি চকুলো
- ৯। হেম বৰুৱাৰ বিয়োগত

এই অংশৰ প্ৰায়কেইটা কবিতা জামুগুৰি সাহিত্য সভাৰ সেই সেই সময়ৰ সম্পাদক শ্ৰীশ্ৰবেন দাস (ত্যাগবীৰ হেমবৰুৱা কলেজৰ অধ্যক্ষ) আৰু শ্ৰীতিলক ভূঞা আৰু মধ্য জামুগুৰি সাহিত্য সভাৰ সম্পাদক শ্ৰীধৰ্মকান্ত শইকীয়া এই তিনিজন বন্ধুৰ তাগাদাত লিখা হৈছিল।

“বসৰাজ-প্ৰশস্তি” কবিতাটি বসৰাজৰ তিবোধান দিৱস (২৬ মাৰ্চ ১৯৬৯) উপলক্ষে “সশ্ৰদ্ধ প্ৰণাম” কবিতাটি পদ্মনাথ গোহাঁই বৰুৱাৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে, “কৃতজ্ঞ শ্ৰবণ” কবিতাটি হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীৰ জন্মশতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে আৰু “সশ্ৰদ্ধ শ্ৰবণ” কবিতাটি ভাঙনি-কেঁৱৰ আনন্দ চন্দ্ৰ আগবৰালাৰ জন্মশতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে পতা সভাত পাঠ কৰিবলৈ লিখা হৈছিল। “এটপি চকুলো” কবিতাটি শোণিতকেঁৱৰ গজেন বৰুৱাৰ মৃত্যুত লিখা হৈছিল। তেখেতৰ আদ্য শ্ৰাদ্ধ উপলক্ষে প্ৰকাশিত স্মৃতি-গ্ৰন্থ খনিতো ই প্ৰকাশ হৈছিল।

কৰ্মবীৰ নবীন চন্দ্ৰ বৰদলৈ আৰু দেশভক্ত তৰুণৰাম ফুকনৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে সুকীয়া সুকীয়াকৈ কবিতা লিখিবলৈ চেষ্টা কৰিছিলোঁ। পিছত, এগৰাকীৰ কথা লিখিবলৈ ধৰিলে আন গৰাকীয়ে আহি ভূমুকি মৰাত সেই প্ৰচেষ্টা বাদ দি দুয়োটা উৎসৱ পাৰ হৈ যোৱাত “ফুকন-বৰদলৈ-প্ৰশস্তি” নামৰ কবিতাটি লিখা হৈছিল।

“দানবীৰৰ স্মৃতিত” কবিতাটি বেলেগ পৰিবেশত লিখা হৈছিল। হাইস্কুল শিক্ষান্ত পৰীক্ষাৰ (১৯৭০) এটি বিষয়ত স্কুটিনীৰ কাম কৰিব লগীয়া হৈছিল সন্দিকৈ ছোৱালী কলেজ ভৱনৰ এটা কোঠাত। কামৰ ফাঁকে ফাঁকে দানবীৰ জনাৰ ছবিৰে মোৰ মনৰ মাজত ভূমুকি মাৰিছিল। কাম শেষ হোৱাৰ দিনা তাতে বহি এই কবিতাটি লিখা হৈছিল।

“সাহিত্য-বন্ধু চন্দ্ৰধৰ বৰুৱা” নামৰ কবিতাটিও সাহিত্য বন্ধুৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উপলক্ষে লিখা হৈছিল। “হেম বৰুৱাৰ বিয়োগত” কবিতাটি সিংহ পুৰুষজনাৰ বিয়োগত লিখি তেখেতৰ পৰিবাৰলৈ পঠাই দিয়া হৈছিল।

বসবাজ-প্রশান্তি

হে বসবাজ !
 তোমাক নমস্কাৰ ।
 নিদ্রামগ্ন অসমীয়াক
 তুমিয়ে জগালা,
 নিজক পাহৰা আমাক
 শিকালা মৰ্যাদা-বোধ ;
 ফুৰোঁ আজি মূৰ ঠিয় কৈ ।
 জগৎ-সভাত আমাক তুমিয়ে চিনালা,
 “বাঁহী”ৰ স্নবেবে তুমি আমাক জগালা,
 হাঁহিব বসত তুমি আমাক বুবালা,
 হাঁহিব কেনেকে’ লাগে তুমিয়ে শিকালা,
 কাৰ্টুন কেনেকে’ আঁকে তুমিয়ে শিকালা,
 গল্প কেনেকে’ লিখে তুমিয়ে শিকালা ;
 কৃপাবৰ ৰূপে তুমি
 সমাজক চালি-জাৰি
 সমাজৰ যত দোষ দিলা দেখুৱাই ।
 শঙ্কৰ - মাধৱে আজি
 তোমাব চেষ্টাতে পালে
 বাহিবৰ জগতত আদৰৰ ঠাই ।
 অসমীয়া বঙালীয়ে
 থাকিব কেনেকে’ লাগে

বিবাহৰ জৰিয়তে তুমিয়ে শিকাল।
 ভাষা-জননীয়ে পাই
 তোমাৰ হাতৰ পৰা
 পূজাৰ নানান ফুল
 মিচিকি হাঁহিলে।
 লুইতৰ ছয়ো পাব
 উছাহৰ বোল লাগি
 জিলিকি উঠিল।
 অসমীয়া জাতিটোৱে
 অসমীয়া ভাষাটোৱে
 বাজ-হাড় পোন কৰি
 কথা ক'ব পাৰিলে।
 আমি তোমাক কিনো দিম,
 দিবলৈ একোকে নাই,
 অন্তৰৰ কৃতজ্ঞতা
 সকলো উজাৰি দি
 শ্ৰদ্ধাবে শৰাইত তুলি
 দিছোঁ আগুৱাই;
 ল'ৰা তাকে বুলি তুমি
 আদৰৰ ধন।

—সম্প্রদ প্রণাম—
 যাচিছোঁ তোমাক আমি
 হে অক্লান্ত সাহিত্য-সেৱক,
 অন্তৰৰ সম্প্রদ প্রণাম
 আজি এই শুভ দিবসত।
 তাকণ্যৰ চপলতা সনা
 জীৱনতে হ'ল আবন্তণ
 সাহিত্য সেৱাৰ মহাব্রত।
 আজীৱন ব'ল অখণ্ডিত
 সেই মহা যজ্ঞ—
 চিৰ চেনেহী মোৰ ভাষা-জননীৰ
 ছুই বঙা পূত চৰণত
 বিধে বিধে দিলা উপহাৰ
 সাহিত্যৰ নানাবঙী ফুল।
 'গাওঁবুঢ়া', 'টেটোন তামুলী',
 আৰু যত ধেমেলীয়া নাট,
 'গদাধৰ', 'জয়মতী', 'বাণধৰা'
 আৰু 'সাধনী' নাটক দি
 তুষিলা মাতৃৰ মন।
 'জুবিন', 'লীলা', 'চানেকী ফুলৰ'
 কবিতাৰ হেম-হাৰ ভাষা-জননীয়ে
 আনন্দেৰে পিন্ধিলে কণ্ঠত।

‘ভানুমতী’, ‘লাহৰী’য়ে দিলে দেখা—
 আৰু ক’লে অসমীয়া পাঠকবৰ্গক—
 “এয়া চোৱা, আমি উপন্যাস”।
 ‘বন্তি’ৰ পোহৰত অসম-জীৱন
 পূৰ্ণ ভাৱে জিলিকি উঠিল।
 ‘উষা’ৰ আলোকে আৰু মৃদু সমীৰণে
 জগাই তুলিলে এক
 সুস্থ, নৱ লিখা পৰিবেশ;
 কতজন নৱ লিখকৰ
 লিখনিয়ে দেখা পালে প্ৰকাশ-পোহৰ।
 ইন্দ্ৰবংশী আহোমৰ বংশোদ্ভৱ তুমি,
 আহোমৰ ৰাজধানী শিৱসাগৰত
 সাহিত্য সভাৰ হ’ল শুভ আবিৰ্ভাৱ,
 পুৰোহিত ৰূপে তুমি আনিলা আদৰ্শ।
 কি যে সুন্দৰ সময় !
 তোমাৰ যশৰ বেণু
 চৌদিশে পৰিল বিয়পি,
 সুগন্ধত হ’ল আমোদিত;
 মাগবৰ চৌ ভেদি
 বতাহত উৰি গৈ
 বিলাততো উপচি পৰিল।
 বিলাতৰ ৰজা-ঘৰে জনালে স্বীকৃতি—
 তুমি পালা সাহিত্য-পেঞ্চন।
 বহুৰঙী প্ৰতিভাৰ তুমি পদ্মনাথ,

কাউন্সিল, নানা সভা, সংবাদ সেৱাত,
 শিক্ষালয়, আদালত কত যে ক্ষেত্ৰত
 সকলোতে তুমি এক উজ্জল তাৰকা।
 কৃষ্ণ-ভক্ত তোমাৰ হৃদয়
 ভগৱান কৃষ্ণৰ লীলা হ’ল প্ৰতিভাত—
 তাৰে ফল মহাগ্ৰন্থ “শ্ৰীকৃষ্ণ”।
 কষ্টবোধ্য গীতা শাস্ত্ৰ মথি সযতনে
 দিলা তুমি মৰমেৰে পাঠকবৰ্গক
 এটি উপহাৰ — গীতা-সাৰ।

* * *
 হে ভীষ্মপ্ৰতিম সাহিত্যৰ ওজা,
 হে কৰ্মযোগী,
 তোমাৰ সাহতে আমি হ’লো সাহিয়াল,
 তোমাৰ ঐশ্বৰ্য্য লৈ হ’লো ধনৱান।
 তোমাৰ খোজৰ চিনে আজিও আমাক
 দিয়ে সাহ, দিয়ে বল, দিয়ে উদ্দীপনা
 আগবাঢ়ি যাবলৈ কৰ্তব্য পথত।

* * *

কৃতজ্ঞ স্মরণ

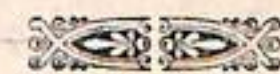
বতাহত উবি আহি
সাগৰৰ সিপাৰৰ বোমাটিক বেণু
ভাৰতত বিয়পি পৰিল ।
হেম-চন্দ্ৰ-লক্ষীনাথে
“জোনাকী”ৰ পোহৰত
সেই বেণু বিচাৰিলে;
অসমতো তাৰ গন্ধ বিয়পি পৰিল ॥ -
চন্দ্ৰই “প্ৰতিমা” গঢ়িলে,
লক্ষীয়ে “কদমৰ কলি” বুটলিলে,
হেমই “ফুলৰ চাকি”কে জ্বলালে ।
ত্ৰিমূৰ্ত্তিয়ে বোৱালে নিজৰা—
অৱগাহি তাৰ সলিলত
নানাজনে আবন্তিলে বাণীৰ বন্দনা ।
অসমীৰ কণ্ঠত দোলে
হেম-কণ্ঠ-হাব—
বকুৱা, গোসাঁই হেম
মুকুতাৰ মণি ।
এক হেমে “হেমৰ কোষে”ৰে
ওখ দৌল বান্ধিলে ভাষাৰ;
এক হেমে স্বৰাজৰ বাবে
তববাৰি ঘূৰালে এহাতে,

॥ অৰ্ঘ্য ॥

আনহাতে যথাশক্তি ভাষা-মন্দিৰত
উচৰ্গিলে দুটি এটি ফুল;
এক হেমে এহাতত
দববৰ টোপোলাটি লৈ,
আনহাতে পূজা কৰি বাণী - মন্দিৰত
বাখিলে থিয়াতি;
আৰু এক হেমে সোৱা চকুৰ আগত
নিজৰ প্ৰতিভা - বলে জিলিকি উঠিছে,
সাহিত্য সভাৰ যাক কাণ্ডাৰী পাতিছে
হেমচন্দ্ৰ গোস্বামীও হেম - সম জ্বলে ।
ৰাজকীয় দায়িত্বৰ গুৰু ভাৰ খনি
কান্ধ পাতি কঢ়িয়াই লৈ
বাটে বাটে আগুৱাই গৈ থাকোঁতে
বুটলিলে যত পাবে
মুকুতাৰ দ’ম
নিবৰে আছিল পৰি পুৰণি খালত ।

* * *

আজি এই পবিত্ৰ দিনত
সোৱৰেঁ। কৃতজ্ঞ চিত্তে
লক্ষী - চন্দ্ৰ - পদ্ম - হেম
আৰু সেই তাৰকা মণ্ডলী—
যাৰ পোহৰত আজি
আমাৰ যাত্ৰাৰ পথ
জিলিকি উঠিছে ।



দানবীৰব স্মৃতিত

এয়ে সেই সন্দিকৈ ছোৱালী কলেজ—
 দেখি মোৰ মন হয় শ্ৰদ্ধাত কোমল
 দানবীৰ গৰাকীৰ পবিত্ৰ স্মৃতিত
 যিজনাব দান জাত এই বিদ্যালয়
 গঢ়ি উঠে পত্নীৰ নামত ।
 বাধাকান্ত দানবীৰ,
 পত্নী নাবায়ণী, ভগিনী পদ্মব,
 কৃষ্ণ চন্দ্ৰ লক্ষ্মী ইন্দ্ৰ
 চাৰি পুত্ৰ অতি মৰমৰ ।
 চন্দ্ৰ-ইন্দ্ৰ কাল-গৰাহত,
 কৃষ্ণ-লক্ষ্মী আমাৰ মাজত ।
 কৃষ্ণৰ জ্ঞানৰ সৌৰভে
 সাগৰৰ সিপাৰতো আমোল মোলায় ।
 অভিধান, অসম বুৰঞ্জী,
 চন্দ্ৰকান্ত ভৱন, পুৰাতনৰ বিভাগ
 দানবীৰ দান-জাত পূণ্যস্মৃতি-সিক্ত ।
 লখিমীৰ অনুগ্রহ বাধাই লভিলে,
 বাধাৰ দানত মোৰ অসমে হাঁহিলে ।

—❀❀❀—

সম্ৰদ্ব স্মৰণ

জন্মভূমি মাৰোৱাৰ
 এৰি থৈ বহুতো পিছত
 ভাগ্যৰ সঁহাৰি বিচাৰি
 আহিছিল যুৱক এক
 অসমৰ মৰমী বুকুত আশ্ৰয় আশাৰে ।
 নৱবঙ্গবাম—নাউবাম—
 অসমীয়া লোকৰ জিভাত ।
 দৰঙৰ কলংপুৰ
 লৈ তাতে থানিকা এধানি
 ভাগ্যৰ সন্ধান লভে নৱবঙ্গবামে ।
 মনমোহা আচৰণ শলাগি শলাগি
 ৰাজখোৱা নেওগৰ ছুটি পৰিয়ালে
 মৰমৰ বাক্কোনেৰে বান্ধি নবামক
 দিলে দুটি কন্যা-বত্ৰ সাদৰী-সোণপাহী ।
 অচিনাকি মাৰোৱাৰী
 হ'ল আহি বুকুৰ আপোন ;
 অসমৰে ভাষা-কৃষ্টি,
 অসমৰে ধৰ্ম্ম-নীতি
 নাউবামে মোৰ বুলি ল'লেহি সাৱটি ।
 হৰিবিলাস, থানুবাম, কেটেউ, কাশীবাম—
 নৱবঙ্গবামৰ দুই পত্নীৰ সন্ততি ।

হবিবিলাসে বাথিলে ধৰি
বাণিজ্যৰ আঁচল পাতি
লখিমীৰ শুভ আশীৰ্বাদ ;
ভাৰতৰ বাহিবৰো ধন
সোমাল আহি হবিৰ মোনাত ।
আন্ধাৰত লুকাই থকা,
এলান্ধুৰে ক'লা হোৱা,
থাপনাত ঢাকি থোৱা
মহাপুৰুষৰ যত বচনা সম্ভাৰ
সাহকৰি আনি উলিয়াই
হবিয়ে দিলেহি আনি ছপাব যন্ত্ৰত—
থাকি গ'ল মহাবল্ল যুগ-যুগান্তৰ ।
হবিবিলাসৰ দ্বিতীয় তনয়
গঢ়িলে এখনি অৰূপ “প্ৰতিমা”—
“জোনাকী” আভাবে দেখালে পথ—
চেনেহী মোৰ ভাষা-জননীয়ে
নতুন পোহৰত বুলিলে বাট ।
স্বৰ্গতো অধিক জনমভূমিৰ
সেৱাৰ উচ্চাৰি মহান মন্ত্ৰ
“অসমীয়া” নামে কাকত প্ৰচাৰি
মুকুতি যুঁজতো জনালে সহাৰি ।
চন্দ্ৰকুমাৰৰ সোদৰৰ ভাই
সঙ্গীতপিপাসু পৰমানন্দৰ
ঘৰ পোহৰাই হলহি জনম

যুগৰ জেউতি জ্যোতিপ্ৰসাদৰ ।
জ্যোতিৰ জ্যোতিৰে উজ্জলি উঠিল
অসম প্ৰান্তৰ আন্ধাৰ আকাশ ।
ভিক্ষু-শঙ্কৰৰ বহু প্ৰতিভাৰ
জ্যোতিৰ গাতে দেখিলোঁ বিকাশ ।
শুৰকাৰ, অভিনেতা, নৰ্ত্তক গায়ক,
নাট্যকাৰ, সাহিত্যিক, কবি, গ্ৰন্থকাৰ—
সকলোৱে আহি যেন এটি মাত্ৰ হৈ
দেখা দিলে জ্যোতিৰ মাজত ।
জেৰেঙাৰ জয়মতী ৰূপালী পৰ্দাত
তুলি তেওঁ কৰিলে সদৰি ।
এচুকৰ অনাদৃত গাৱঁৰ জীয়ৰী
জ্যোতিৰ যহতে হ'ল জগত-জাননী ।
জ্যোতিৰ হাততে হ'ল শ্ৰেষ্ঠ আবন্তণ
অসমীয়া চিত্ৰ-শিল্প থলুৱা ৰূপত ।
তাতে যে নহৈ ক্ষান্ত ৰূপৰ কোঁৱৰ
ৰূপৰ পোহাৰ এৰি দ্বিধাহীন ভাবে
মহাত্মাৰ অধীনত মুকুতি-যুঁজত
ল'লে অংশ কৰি দৃঢ় পণ ।
আচৰিত ! আচৰিত !! এনে গুণধৰ !!!
* * *
হবিবিলাসৰ মাহী সোণপাহী—
তেওঁৰে তনয় কাশীৰাম নামে—
তেওঁৰে পুত্ৰ আনন্দচন্দ্ৰ—
অসম মাতৃৰ অন্য এটি বত্ন ।

আনন্দৰ দুই ৰূপ—ধৰি দুই হাতে
 দুটি অস্ত্ৰ—
 এহাত পুলিচৰ
 আইন আৰু শৃঙ্খলাৰ
 বন্ধাৰ কাৰণে ধৰা দণ্ড কঠোৰ;
 আনটি হাতত লৈ পূজাৰ সঁজুলি
 একোপাহি পুষ্প যাচে ভাষাৰ বেদীত।
 পুলিচৰ কঠোৰ সাজত
 নীৰবে লুকাই থাকি এটি কবি-প্ৰাণ
 মাজে মাজে মাৰে ভূমুকিটি—
 ভাষাৰ বেদীত পৰে এটি “জিলিকনি”।
 পুলিচ আনন্দ হ’ল ভাঙনি-কোঁৱৰ।
 তাৰো মাজে সুবিধা বিচাৰি
 পুৰণি বস্ত্ৰৰ শিপা খুচৰি খুচৰি
 নৱ আলোকেৰে কৰে আনন্দ প্ৰদান।
 ॐ ॐ ॐ
 নাউৰাম প্ৰতিষ্ঠিত নতুন বংশই
 পুৰুষে পুৰুষে যাচি বিবিধ সম্ভাৰ
 ভাষা-কৃষ্টি-মন্দিৰৰ চৰালে বহণ।
 অসমীয়া ভাষা-কৃষ্টি, অসমীয়া জাতীয় জীৱন
 হৰি-চন্দ্ৰ-আনন্দৰ জ্যোতিপ্ৰসাদৰ
 হাতৰ দীপৰ আভাত জিলিকি উঠিল।
 মই এক অতি অভাজন—
 কৰিছো অৰণ—
 আজি এই পবিত্ৰ ক্ষণত
 অন্তৰৰ কৃতজ্ঞতা লৈ
 বস্ত্ৰৰ জনম দিয়া বৰেণ্য বংশক। **

ফুকন-বৰদলৈ প্ৰশস্তি

মহাত্মাই শিঙাফুঁকি কৰিলে আহ্বান,
 ‘আহাঁ আহাঁ ভাৰতীয় আহাঁ সকলোটি
 বীৰ বেশে দিয়া যোগ মুকুতি যুঁজত।
 বিনা অস্ত্ৰে যুদ্ধ কিন্তু কৰিব লাগিব,
 আত্মাৰ বলেৰে সবে হৈ বলীয়ান
 ভাৰতৰ স্বাধীনতা আনিব লাগিব।’

মহাত্মাই কিনো দৰে মোহিলে সবাকৈ !
 সৰ্বস্ব তিয়াগ কৰি নিৰ্ভীক চিত্তেৰে
 দলে দলে যোগ দিলে মুকুতি যুঁজত।

অসমৰ দুই বীৰ নবীন তৰুণে
 মহাত্মাৰ আহ্বানত জনালে সঁহাৰি,
 চন্দ্ৰনাথ, ছবিলাল, আলি ফৈজল্লুৰ,
 তৈয়বুল্লা, বোহিণী, বিষ্ণু, কুলধৰ,
 হেমচন্দ্ৰ, গোপীনাথ, অম্বিকা, অমিয়,
 দেৱেশ্বৰ, সিদ্ধিনাথ আৰু বহুজনে
 ঠিয় দিলে ছয়োৰে পাহত।
 পীতাম্বৰ গহনেও কৰি আওকাণ
 সত্ৰীয়াৰ বীতি-নীতি, ভেৰম-পয়োভৰী
 পিন্ধি ললে বগুৱাৰ সাজ।

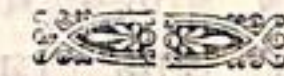
নবীন-তৰুণ ছয়ো হৈ গুৰিয়াল
কংগ্ৰেছৰ মহাসভা কৰি আৱাহন
দেখুৱালে জগতক অসমীয়া জাতি
যদিও সংখ্যাত কম ; নোহে পিছ পৰা ।
ববদলৈ-ফুকনৰ উদাত্ত আহ্বানে
অসমৰ জনগণ কৰিলে উতলা ।
ছয়োবীৰ যুদ্ধৰ সেনানী,
আনহাতে ভাষাবো পূজাবী,
গীত-নাট-কবিতাৰ পুষ্পাঞ্জলি লৈ
পূজা-বেদী ভাৰা-জননীৰ
কৰিলে শোভন ।
নবীনৰ গীতে কৰিলে উতলা
অসম-ডেকাৰ দেহৰ তেজ,
“গৃহ-লক্ষ্মী”ৰ লখিমী নাৰীয়ে
কৰিলে পোহৰ অসম-ষ্টেজ ।

“কৃষ্ণ-লীলা” ভক্ত নবীনৰ
ভক্তিপূৰ্ণ অন্তৰ-প্ৰকাশ ।
“স্মৃতি-মালা”ই ভক্ত তৰুণৰ
কৰিলে প্ৰকাশ বিভূত বিশ্বাস ।
মৰ সাহ কৰি “যোঁন-তহ” লিখি
কৰিলে সূচনা নৱ বচনাৰ ।
নীৰস চিকাৰ কথা তৰুণে কৰিলে
সবস সূৰদী যেন মনমোহা সাধু ।

* * *

তৰুণ-নবীন ছই
বীৰ পুত্ৰ অসম মাতৃৰ,
ভাৰতৰ বহল মঞ্চত
দিলে ছয়ো চিনাকি নিজৰ ;
ছয়োজনে যোগ্য স্থান লভিলে সহজে
দেশৰ নেতাৰ মাজে নিজ প্ৰতিভাৰে ।

নবীন-তৰুণ ছয়ো বীৰ পুৰুষৰ
ত্যাগ-দীপ্ত কৰ্ম্মবাজি আদৰ্শ আমাৰ ।



—“জীৱ-জ্যোতি” কাল “ইন্দ্ৰ-নন্দিনী”
চীৰ-জ্যোতি কাল “ইন্দ্ৰ-নন্দিনী”

একত্ৰয়োদশ অধ্যায় “শাক্তি-প্ৰকাশ”
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি
শাক্তি-প্ৰকাশ শীৰ-জ্যোতি

সাহিত্য-বল চন্দ্রধৰ বৰুৱা

এটি কলি দুটি পাত সেউজ বুলীয়া—
চাহনিৰ মাজে মাজে সৌভাগ্য বিচাৰি
চন্দ্রধৰ বৰুৱাই বিচৰণ কৰে,
সৌন্দৰ্য্য-সৌভাগ্য দুই দুহাতে বোটলে ।

কাঁটাত ওজন কৰে সেউজীয়া পাত,
সাহিত্যৰ ফুল তোলে মনৰ মাজত,
ভাষা-জননীয়ে হাঁহে হাঁহি মিচিকিয়া
চন্দ্রৰ হাতৰ পাই দান বিনন্দীয়া ।

নাট্যকাৰ চন্দ্রধৰ বচিলে নাটক
“ভাগ্যৰ পৰীক্ষা” আৰু “মেঘনাদ-বধ”,
“তিলোত্তমা-সন্তৰ” আৰু “ৰাজ-ঋষি”—
দান পাই জননীয়ে হাঁহিলে হৰষি ।

“বিদ্যাং-বিকাশ” কাব্য কৰিলে বচনা,
বাণীৰ মন্দিৰ পশি কৰিলে বন্দনা,
“বজ্জন”ৰ বশ্মি ঢালি দেহ-সমাজৰ
বিচাৰিলে বীজ-অনু দোষ-বেমাবৰ ।

ঘূৰণীয়া টেবুলত বিলাত দেশত
আলোচনা কৰে চন্দ্রে ৰাজ সমাজত
জনমভূমিৰ শুভ কামনা আশাবে,
বঙীন ভৱিষ্য-ছবি চন্দ্রই বিচাবে ।
উজনিৰ চন্দ্রধৰ চাহ-খেতিয়ক,
যথাসাধে সেৱা কৰে ভাষা জননীক ।

—

এটুপি চকুলো

জানো তুমি গ'লাগৈ আঁতৰি
চিঙি থৈ মায়াৰ বান্ধোন ।
জানো তুমি নাহা কেতিয়াও ।
তথাপিহে তুমি যেন
আমাৰ অন্তৰ মাজে
থাকিবা জীয়াই,
তুমি আমাৰ মৰমৰ,
তুমি আমাৰ চেনেহৰ,
তুমি আমাৰ আদৰৰ
হে শোণিতকুমাৰ !

শোণিতপুৰৰ লখিমী জীয়াই
উষাৰ সখী চিত্ৰলেখী
চিত্ৰত তুলিলে যত সংসাৰৰ পট,
নাচি-বাগি গাই-বাই
জগত মুহিলে,
অনিৰুদ্ধ কৰিলে হৰণ ।
বহুৰ বাগৰি যায় হাজাৰ লেখত
চিত্ৰাৰ তুলিকা নীৰৱ,
নৃত্য নীৰৱ, গীত নীৰৱ,
নীৰৱ শোণিতপুৰ ।

কুৰি শতিকাত শোণিতপুৰত
উদিল জ্যোতি, বিষ্ণু উদিল,
চিত্ৰলেখাৰ কলা সাধনাই
পালে নৱৰূপ ছয়োৰে হাতত ।
জ্যোতিৰ জেউতি বাভাৰ আভাই
কবিলে পোহৰ অসম আকাশ ।

আক তুমি ?
শোণিতপুৰৰ যোগ্য সন্তান
তুমি কিয় ব'বা পিছপৰি ?
জ্যোতি-বিষ্ণু ছয়োৰে পাছত
থিয় দিলা তুমি,
হাতত তুলিকা,
শৰীৰত নৃত্যৰ ভঙ্গিমা ।
ভাৰতৰ বাহিৰে-ভিতৰে
বহু ঠাই ঘূৰি ঘূৰি
বহুজন কৰিলা মুগ্ধ
লীলায়িত নৃত্যৰ ছন্দৰে ।
আদৰিলে অসমে তোমাক
শোণিতকুমাৰ বুলি অতি আদৰেৰে ॥

তুমি নাচিলা,
তুমি আঁকিলা,
তুমি লিখিলা ।

সুন্দৰৰ আবাধনা
কৰি তুমি জীৱনৰ ব্ৰত
জীৱনক অৰ্পি দিলা
সুন্দৰৰ সুন্দৰ পদত ।
পাহাৰৰ ভৈয়ামৰ
সকলোতে বিচাৰি ফুৰিলা
এধানি বুকুৰ উন্ন
সম্প্ৰীতিৰ সেতু বান্ধিবলে ।

জামুগুৰিৰ হজুৱা বাইজে
বাৰে চহৰীয়া ভাওনা পাতে,
তাৰ বতৰা নাপায় লোকে
অঞ্চলটোতে সমাপ্তি তাৰ ।
তুমি তাক দিলা নৱ ৰূপ,
তুমি তাক কৰিলা সদৰি ।
তোমাৰ যত্নতে আজি
ভাৰতৰো চুকে-কোণে
গুনিলে ইয়াৰ নাম ।

অক্লান্ত, অতন্দ্র
হে তুমি কলাৰ পূজাৰী,
স্তব্ধ আজি পূজা-বেদী তৰ—
নিয়তিৰ তুলংঘ্য বিধান ।
তথাপিহো আমাৰ বিশ্বাস—

তুমি থাকিবা জীয়াই
আমাব অন্তবে অন্তবে,
আমাব হৃদয়ে হৃদয়ে,
সতেজ স্মৃতিব মাজে
চিব কাললৈ ।

—❀❀❀—

হেম বক্সাব বিয়োগত

এটি তবা হ'ল ভূ-পতিত,
তিব্বিব্ কবি থকা পূব আকাশত;
জ্যোতি তাব মাৰ গ'ল চিবকাললৈ,
থাকি গ'ল স্মৃতি মাথেঁ। অন্তবে অন্তবে ।

এটি কঠ কন্ধ হ'ল চিবকাললৈ,
যি কঠৰ সিংহ নাদত
লুইতৰ ছয়োপাবে
সংসদৰো বেবে-ছালে
উৰ্মি উঠিছিল;
শুনোতাৰ হৃদয়ে হৃদয়ে
উঠে মাথেঁ। তাৰে খলকনি ।
এটি দীপ হ'ল নিৰ্বাপিত,
যি দীপৰ পোহৰত
ভাষা-জননীৰ মোৰ ধুনীয়া মুখনি
জিলিকি আছিল ।

হেম নাই তেজ-মণ্ডহত,
আছে হেম প্রকৃত ৰূপত,
হেমময় কীৰ্ত্তিৰ মাজত,
চিব জ্যোতিয়ান্ ।

❀❀

অসমৰাজ্য চাৰুকান্ধ চৰকাৰ

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি
অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি
অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি
অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

অসম চৰকাৰৰ প্ৰতি

থ অংশ

১। পণ্ডিতপ্ৰবৰ কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈদেৱলৈ

আব্দুছ ছাত্তাৰ মহোদয়ৰ “কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈ” কিতাপ খনি
পঢ়ি মনলৈ যি ভাব আহিছিল, তাকে যথাশক্তি কবিতাৰ আকাৰত
সজাই সাঁচি ৰাখিছিলো। যোৱা বছৰৰ ২৮ নবেম্বৰ তাৰিখে মৰসাহ
কবি কবিতাটি বিশ্ববিখ্যাত পণ্ডিতগৰাকীলৈ পঠাই দিছিলো।
তাৰ কেইদিনমানৰ পাছত (১০/১২/৭৯ তাৰিখে) আব্দুছ ছাত্তাৰ
মহোদয়ে আমাক জনায়—

“আপুনি সন্দিকৈদেৱলৈ পঠোৱা আপোনাৰ কবিতাটো তেখেতে
পাইছে। কবিতাটো পঢ়ি তেখেতে ভাল পাইছে। মোক জনাবলৈ
কোৱাত আপোনাক জনালো। ওয় সংস্কৰণত যদি সুবিধা কৰিব,
পাৰোঁ, তেন্তে নিশ্চয় কেইটামান শাৰী তুলি দিম”।

মহান পণ্ডিত গৰাকীয়ে মোৰ সামান্য কবিতাটি পঢ়ি ভাল পাইছে
এই কথা জানিবলৈ পাই আবেগতে মোৰ চকুপানী ওলাইছিল।
আমাৰ দৰে অতি সাধাৰণ এজনৰ লিখাও যে এই মহৎ হৃদয়ৰ
পণ্ডিত ব্যক্তিগৰাকীয়ে পঢ়ি উত্তৰ দিয়াৰ প্ৰয়োজন বোধ কৰিছে—
সেই কথাই মোক প্ৰায়ে অভিভূত কৰি তোলে।

মহৎ লোকসকলৰ মহত্ব সকলো কামতে প্ৰকাশ পায়।

পণ্ডিতপ্রবর
কৃষ্ণকান্ত সন্দিকৈদেবলৈ

তেব নদী সাতো সাগৰৰ
সিপাবৰ পৰা আহি ইংৰাজসকলে
শাসিলে আমাৰ দেশ ;
পুৰণিৰ চিন্তা-চৰ্চ্চা, ধ্যান-ধাৰণাৰ
সকলোৱে খালে এক প্রচণ্ড জোকাৰ,
মানুহে চাবলে' ল'লে নতুন দৃষ্টিৰে।
মুক্তাপ্ৰসৱিনী ভাষা সংস্কৃতৰ জ্যোতি
ক্ৰমে ক্ৰমে ঘন হৈ পৰিল সমূলি,
মানুহে' আদৰি ল'লে ধন-মানদাত্ৰী
ৰাজ-ভাষা ইংৰাজীক বুকুত সাবটি।
তাৰ মাজে ছই চাৰি জ্ঞানৰ সাধকে
সংস্কৃতৰ সমুদ্ৰত বুৰ মাৰি মাৰি
বুটলিলে মুক্তা-মণি সাধ্য অনুসৰি,
জগতক দেখুৱালে মুকুতা ভাণ্ডাৰ।
অসমৰ সু-সন্তান লৌহিত্য-তীৰৰ
আই-চি-এচ আনন্দও সেই সকলৰে
এক মহা জ্যোতিষ্মান জ্ঞানৰ সাধক।
মেটমৰা গুৰুভাৰ ৰাজ-দায়িত্ব—
তাৰ মাজে সুকণ্ঠ বিচাৰি
সাধনা-যজ্ঞৰ অগ্নি ৰাখিলে জ্বলাই

যেন এক সাধক তাপস ।

আক তুমি অসমীৰ দ্বিতীয় সন্তান—
 যিজনাই অহবহ অতীৰ নিষ্ঠাবে
 সংস্কৃতৰ মুক্তাবাজি কৰি নিবীক্ষণ
 জগতৰ সমুখত কৰিব লাগিছে
 তাৰ মূল্যাক্ষন ।
 তত্পৰি,
 কচ, গ্ৰীক, ফৰাচীৰ,
 স্পেনিচ, জাৰ্মান, ইটালীৰ,
 পালি, প্ৰাকৃত, ইংৰাজীৰ
 আৰু বহু ভাষা সাহিত্যৰ
 বুৰ মাৰি বাৰিধি গৰ্ভত
 অহবহ কৰি আছা মুক্তা অন্বেষণ ।
 মহাগ্ৰন্থ নৈষধ চৰিত,
 সেতুবন্ধ, যশস্তিলক
 আৰু বহু সুগভীৰ প্ৰবন্ধ সন্তান—
 জগতে লভিছে ফল তোমাৰ শ্ৰমৰ ।
 জগন্নাথ মহাবিদ্যালয়,
 গুৱাহাটী বিশ্ববিদ্যালয়
 খনিকৰ ৰূপে তুমি
 গঢ় দিলা মণ্ডিত ৰূপত ।
 আজি তুমি গঢ়িছা যত্নেৰে
 হেমলতা বিদ্যালয়
 নিজা কল্পনাৰে ।

পাৰ্থিৱ খ্যাতিৰ মালা
 হেলাৰঙে আঁতৰাই থৈ
 নিৰ্বিকাব, নিবাসন্ত মহাযোগী দৰে
 তুমি আছা তপত মগন ।
 তুমি মহা মহীয়ান জ্ঞানৰ সাধক,
 তুমি মোৰ অসমীৰ হৃদয়ৰ ধন,
 তোমাৰ যহতে হাঁহে জননীয়ে মোৰ ।
 হে মহান ঋষি-কল্প পণ্ডিত-প্ৰব,
 তৰ গুণ-গৰিমাই মুগ্ধ কৰা সহস্ৰ জনৰ
 ময়ো এক গুণমুগ্ধ, অতি সাধাৰণ ;
 তথাপিতো,
 দূৰৰ পৰাই যাচোঁ
 অন্তৰৰ গভীৰ প্ৰণতি,
 কৰিবা গ্ৰহণ জানো, হে সাধক উত্তম ?

* ❦ *

এই অংশৰ “এটা ভৰত পখীলৈ” কবিতাটি শ্বেলীৰ “To A Skylark” কবিতাটি ভাঙনি কৰাৰ নিঃকিন প্ৰয়াস। এই কবিতাটি ভাঙনি-কোৱঁৰ আনন্দ আগবঢ়োৱাৰ জন্ম শতবাৰ্ষিকী উৎসৱ উপলক্ষে জামুগুৰি সাহিত্য সভাই পতা সভাত “সশ্ৰদ্ধ স্বৰ্ণ” নামৰ কবিতাটিৰে সৈতে পঢ়া হৈছিল। এই কবিতাটি শ্ৰী ত্যাগবীৰ হেম বৰুৱা কলেজৰ ইংৰাজী বিভাগৰ প্ৰবক্তা শ্ৰীভবেন বৰাদেৱে সভাৰ মাজতে মোক উদাৰ প্ৰশংসাবে বুবাই পেলাই উৎসাহিত কৰিছিল আৰু পিছত দুই তিনি ঠাইত ছটামান শব্দ অদল-বদল কৰি শ্ৰীতিমধুৰ কৰিছিল।

“জানকী, নাম-কোঁৱন আৰু মই” নামৰ কবিতাটি গুৱাহাটীৰ এখন হোটেলত দেখা ঘটনা এটিক ভিত্তি কৰি লিখা হৈছিল। কবিতাটি শ্ৰীইন্দ্ৰপ্ৰসাদ শইকীয়া আৰু শ্ৰীবসন্ত কুমাৰ বৰুৱাৰ দ্বাৰা সম্পাদিত “পাপৰি” নামৰ আলোচনীখনত ১৯৭১ চনত প্ৰকাশ হৈছিল। “সংস্কৃত প্ৰশস্তি” নামৰ কবিতাটি ত্যাগবীৰ হেম বৰুৱা কলেজত সংস্কৃত দিবস উপলক্ষে পতা সভাত পাঠ কৰা হৈছিল।

এটা ভৰত পথীলৈ

সস্তাবেঁ। তোমাক, হেৰা আনন্দিত সত্ৰা,
পথী তুমি নোহোৱা কদাপি,
সৰগৰ পৰা কিনা তাৰ ওচৰতে
ঢালিছা মুকলি কঠে
অমৃত নিজৰি পৰা শুবৰ প্ৰৱাহ।

দূৰ, দূৰ, আক দূৰলৈ
সুদূৰ নীলিমা মাজত
উৰি উৰি তুমি তাত হোৱা অন্তৰ্হিত—
শুবৰ ধ্বনিয়ৈ দিয়ে তোমাৰ সন্ধান।

মাৰযোৱা বেলিটৰ সোণালী কিৰণ—
মেঘৰ জিলিকে গাত তাৰেই বহণ—
তুমি তাৰ মাজে উৰি যোৱা;
সত্ৰাহীন আনন্দই যেন ৰূপ ধৰি
এইমাত্ৰ বিচৰণ কৰে আবন্তণ।

শেঁতা পৰা বেঙুনীয়া আবেলি সময়
গলি যায় তোমাৰ চৌকাষে,—
সূৰোষৰ পোহৰত তৰা ঢাক খাই
অদৃশ্য যেনেকৈ হয়, তুমি তেনেদৰে
আমাৰ চকুৰ আঁৰ,

শুনো কিন্তু নীলিমা-মাজত
উন্মাদ তোমাৰ ধ্বনি আনন্দৰ গান ।

কপালী শব্দৰ জাক বৰিষণ কৰা
নীলিমা-বন্ধৰ সেই কপহী জোনাই
পুৰতিব পোহবত হীনশ্ৰুতা হয়,
দিনত নেদেখি তাক, থাকে তথাপিতো,
তুমি থাকা তেনেদৰে সুদূৰ দূৰত ।

নিশাৰ গগন মাজে
অকলে অকলে ঘূৰা
এচপৰা মেঘৰ সিপাৰে
হাঁহি মাৰি জোনবায়ে জগত পোহৰে,—
তেনেদৰে তোমাবো যে সুবৰ ঝঙ্কাৰ
সবগ মবত ভেদি
সকলোতে হয় নিনাদিত ।

কোন তুমি, তুমি কেনে, একোকে নাজানো—
বিনন্দীয়া বামধেনু হাব মানি যায়
তুমি যি মাধুৰী ঢালা তাৰ তুলনাত ।

কল্পনা-মগন কবি গায় নিজ-গান—
তেওঁৰ কবিতা শুনে, এনে কোনো নাই—
তথাপিতো সময়ত পায় সকলোৰে

আশা-ভবা আদৰৰ এখনি অন্তৰ ।

প্ৰাসাদ-কক্ষত যেনে সম্ভ্ৰান্ত কুমাৰী
সঙ্গীতৰ সুৰ তুলি প্ৰেমৰ সদৃশ
প্ৰেম-ভাবাক্ৰান্ত হোৱা গধূৰ অন্তৰ
লঘু কৰে গোপন কক্ষত :

অকণি জোনকী যেনে নিয়ৰৰে ভবা
ফুল আৰু বননিৰ মাজে মাজে উৰি
বিতৰি বিতৰি ফুৰে পোহৰৰ কণা—
জোনাকীৰ প্ৰভা দেখোঁ, জোনাকী অদৃশ্য :

সেউজী পাতৰ মাজে গোলাপ কুসুম—
এচাটি বতাহে আহি পাহি চিঙি যায়—
বায়ুৰ কোলাত উঠি সুগন্ধি বেণুৱে
দেহহীন গোলাপৰ সুগন্ধ বিতৰে ।

বসন্তৰ নৃত্যবত ছবৰি, পাতত
বৃষ্টিৰ কণিকা পৰি তোলে হেঁদোলনি—
উঠে এক সুমধুৰ ধ্বনি,
বৃষ্টিয়ে জগাই তোলা সুবৰ সৌন্দৰ্য
গ্লান হয় তোমাৰ গানত ।

শিকোৱা আমাক হেৰা পখীৰ প্ৰেতাত্মা,
কিনো বাক সুমধুৰ কল্পনা তোমাৰ—

শুনা মই নাই কেতিয়াও
সুব, প্ৰেম, প্ৰশংসাই
দিব পাৰে এনেদৰে আনন্দ পৰম ।
ঐক্যতান স্তুতি-গীত, বিজয়-সঙ্গীত—
হেৰায় মধুৰিমা
তোমাৰ সুবৰ কাষে নিকৰণ ভাবে ।

কিনো বাক উৎস তৰ আনন্দ-জুৰিৰ ?
কিনো ক্ষেত্ৰ গিৰি কিস্বা সাগৰৰ ঢৌ ?
দূৰব নীলিমা কিস্বা সমতল ভূমি ?
স্বজাতিৰ প্ৰেম কিস্বা বেদনা-অজ্ঞতা ?
সুবিমল তৰ হেৰা আনন্দৰ মাজে
আলস্য যে নোৱাৰে থাকিব,
বিবক্তিব ভাবে আহি নাচাপে ওচৰ ;
ভাল পোৱা তুমি, জানো,
অফুৰন্ত তৰ প্ৰেম, সমাপ্তি বিহীন ।
নিদ্ৰা কিস্বা জাগৰণ যিহতে নাথাকা
জানিছা নিশ্চয় তুমি আমাৰ অজ্ঞাত
মৰণৰ সবিশেষ সুগভীৰ ভাবে ;
নহলেনো কেনেদৰে
সুবৰ নিজৰা বয় ফটিকৰ ধাৰে ?

আমি চাওঁ আগলৈ পিছলৈ,
নোপোৱা বিচাৰি আমি কৰোঁ হাহাকাৰ ;

আমি হাঁহা মধুৰ হাঁহিটি
আছে তাত বিষাদ-মানিমা ;
অতিমাত্ৰা বেদনাৰ গভীৰ প্ৰকাশ—
সেয়ে হয় মানুহৰ সুৰদী সঙ্গীত ।
ঘৃণা, ভয়, অহঙ্কাৰ খেলি দূৰলৈ
থ'ব যদি পাৰোঁ কাহানিৰা,
কাহানিও এটুপিও চকুলো নোটোকা
জীৱনৰ যদি হওঁ গৰাকী আমি—
তথাপিহে শংকা হয়—
পাৰিম পাৰিম জানো যাব কাষ চাপি
তোমাৰ সুবৰ সুধা পূৰ্ণে পিবলই !
তোমাৰ সুবৰ ধ্বনি—
হেৰা তুমি বসুধা-বিদ্বেষী,
কবিকুল মন্ত হয় উমানি উমানি,
কাব্যৰ সুধমা যত গ্লান পৰি যায়
তোমাৰ কণ্ঠৰ সেই মাধুৰী কাষত ।

দেখুৱা, বিহঙ্গ, মোক
আধা মাথোঁ আনন্দ-স্বৰূপ—
যাক তুমি জানিছা ইমান ;
ছুটি ওঠ ভেদি মোৰ সুবৰ নিজৰা
অবাৰিত ধাৰে যাওক বৈ,
জগতে বিমুক্ত হৈ শুনি ব'ব মোৰ গান—
মই যেনে শুনিছোঁ তোমাৰ ।

জানকী, নাম-কীৰ্ত্তন আৰু মই

দেৱালৰ সিপাবত
ওৰে নিশা চলিব লাগিছে
'জয় ছিয়া বাম হ' জয় জয় বাম'—
চকুৰে নেদেখো যদিও অনুমান কৰিছোঁ।
নাম গোৱা সকলোটি আপোন পাহৰা।
দেৱালৰ ইপাবত হোটেল-লগুৱা
জানকী—খোৱা কাঁহী চাফা কৰা কাম।
বাতিপুৱা বাচনৰ পাহাৰ আগত লৈ
জানকীয়ে চাই থাকে
দেৱালৰ সিপাবৰ ফালে।
তেনেই তন্ময়—ছুৰাব সুধিলো তাক—
“কি হৈছে জানকী তাত ?”
উত্তৰ একোৱে নাই, দেহা আছে
নিশ্চল ভাৱত, সমুখত
বাচনৰ দ'ম;
মন তাৰ বোধ কৰোঁ।
উৰি গৈ যোগ দিছে
দেৱালৰ সিপাবৰ 'ছিয়াবাম' গানত।
তৃতীয় বাৰলৈ সোধোঁ—
গাটো জোকাৰি দি
চক্ খাই চায় জানকীয়ে—
অসন্তুষ্ট ভাৱ এক মুখৰ ওপৰে
নীৰৱে বাগৰি যায়, কয় লাহেকৈ—
'ভগৱান্কা পূজা, বাবু'—
মাত তাৰ ভকতিৰে ভিজা। *

সংস্কৃত-প্রশস্তি

যি ভাষাত সৃষ্টি-তত্ত্ব প্ৰকাশে কবিয়ে,
যি ভাষাত জ্ঞানৰ আভা উজ্জলে প্ৰথমে,
যি ভাষাত প্ৰথমতে কবিয়ে কান্দিলে,
যি ভাষাত বেদব্যাসে ৰচিলে ভাৰত,
যি ভাষাবে বিশ্ব-তত্ত্ব কৃষ্ণ ভগৱানে
প্ৰিয় বন্ধু অৰ্জুনক কৰিলে ব্যাখ্যান,
কালিদাস, ভৱভূতি, মাঘ আদি কবি
যি ভাষাবে প্ৰকাশিলে নিজৰ প্ৰতিভা,
যি ভাষাৰ সুধা-স্ৰাৱী দেখি মধুৰিমা
মুগ্ধ হ'ল পাশ্চাত্যৰ বসগ্ৰাহীগণ,
হোৰেচে ঘোষণা কৰে উদাত্ত কণ্ঠেৰে—
“অমৃত সঁচাই মধুৰ সংস্কৃত ততোধিক”। *
মোক্ষমূলাবাদি কবি যত সুধীজন
হেপাহেৰে পান কৰে যাৰ সুধা-বস,
পৰাধীন ভাৰতৰ অৱনত শিৰ
যি ভাষাৰ ঐশ্বৰ্য্যই ৰাখিলে থিয়কে—
সেয়ে যে সংস্কৃত ভাষা, অমৃত-মধুৰ,
বাজে য'ত সুধা-স্ৰাৱী সঙ্গীতৰ সুৰ।



* অমৃতং মধুৰং সম্যক্ সংস্কৃতং হি ততোহধিকম্।

ଅବଶ୍ୟକ ସମ୍ବଳାୟ ଗ୍ରହଣ,
"ଭ୍ରାତୃତ୍ଵ" ।

ସମସ୍ତ ଦିଗରୁ ଆମେ ଗୁରୁତ୍ଵ
ସମ୍ବଳାୟ ଗ୍ରହଣ କରିବା । ଏହା କିଛି
ନିୟମ ନୁହେଁ ।

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏହା କିଛି । ୧୩-

ଆମେ ଗୁରୁତ୍ଵ

୩/୧୦ } ଶ୍ରୀମଦ୍ଭଗବତ୍ ଗୀତା,
କାର୍ତ୍ତବୀର୍ୟ ଓଃ ଶତ ଶ୍ରୀ,
କାର୍ତ୍ତବୀର୍ୟ (୩୦)



বাধিকাৰ কলঙ্ক ভঞ্জন ।

কবি গোপীনাথ দ্বিজ
বিবচিত ।

প্রকাশক—

দত্ত বৰুৱা ব্ৰাদাৰ্চ এণ্ড কোং
নলবাৰী, কামৰূপ (অসম)

মূল্য—১০.অনা

শ্রীশ্রীকৃষ্ণায় নমঃ ।



বাধিকাৰ কলঙ্ক ভঞ্জন ।

কৃষ্ণৰ চৰণে ধৰি বোলে বাধা ত্ৰৈলোক্যবী
শুনাহে মুকলীধাৰী মোৰ মনোৰ দুখ ।
গাওঁত যি গিলা আছে গিৰি সকলে বোলে বহুবা তিৰী
এই দুখে উইলাবা নবো মুখ ॥
যদি ফুৰিবা যাওঁ কাৰো বাৰী, আহিল সেটু বৰ গুৰিখাৰ তিৰী
সকলে বোলে হাও চাউ আই বাই ।
পুৰা গধুলা দিপহৰে এই পহৰং সকলে কৰে
এই মেল বিনে আৰ মেল নাই ॥১
মেলকি বাপু সকল খুপ্ৰি চুপি কৰে চুপ্ৰি চুপ্ৰি
ভেটী খাবাৰ দিহা কৰিছি চাবা ।
পতি সৰে সৰে ফুৰে কালো খোৱা গৰুৰ দৰে
কুবে মাৰিব সাবধান হবা ॥
এই চৰণোত শবণ পোখি দিগ্বিজয়ী গৰুড় পক্ষী
মৃত্যুঞ্জয় মৃত্যুঞ্জয় কৈল্যাক ।

হে হবি তোমার চরণোত্তর ধবি প্রহ্লাদ নমস্বিল জুইত পুবি
 ঘুবি ঘুবি শঙ্কট হস্তে ভবিলাক ॥২
 আব কি বসিম অধিক সভা মাঞ্জে দ্রৌপদীক
 দুর্ব্যোধনে লাঙাট কবিবা নল্যাক ।
 তোমার চরণোত্তর গুণে হবি মনোক পবাস্রয় কবি
 ইংবাজে বাজা হবা ধবিলাক ॥
 হে হবি দয়াব সাগর সেই চরণত ভজি আমার
 গোকুলোত্তর নাউ হল কলঙ্কিনী ।
 অমৃত খাইলে হয় বোগ তিতা লাগে গোপাল ভোগ
 জুইব দবে হল শিলব পানী ॥৩
 গোকড়ে হেতি সখি কবি সাপোব ভয়ত মবো দাউবি
 গয়াত পিণ্ড দান কবি নবকোত পিতা ।
 গ্রহ যাগোব কি এই গুণ দ্বিগুণ হল গ্রহ বৈগুণ
 এত দুখ মোব ভালে লেখিছিল বিধাতা ॥
 হবি ভজি অধোগতি দান কোল্লি হবে দুর্গতি
 যিউ খাই নব হোরে অন্ধ ।
 কাঁচীত মবি স্বর্গবাস কালীত মবি নবকোত বাস
 কতো দেখা নাই দীন বন্ধো ॥৪
 ক্রীবাধিকাব কথা শুনি চিন্তামণি মনে গুণি
 বোলে গুণা প্রিয়া মোব বাণী ।
 যি নিচিনে এই গোকুলে সেই বাছুরানী বোলে
 ব্রহ্মাব আবাধ্যা ভুমি বনী ॥

ভুমি লক্ষ্মী-সবস্বতী সাবিত্রী শিবানী সতী
 ভাগিবথী এই ভূমণ্ডলে ।
 চিন্‌বা নোবি যত কানি তোমাক দেখে চিবা কানি
 দধি বেচা গোরালনী বোলে ॥৫

—ঃঃঃ—

কাণার হাতোত্তর মানিক দিলি নাইহে নামান্তে ।
 মহামান্য ভুলসীৰ মূবোত কুকুবে গিলাকে মূতে ॥
 বান্দানোর গলত সগাব মাগা দিলি ফেলৈ চিঙি ।
 শিশু পালি শালগ্রাম তেতিয়াই ফেলৈ ভাঙি ॥৬
 তেনাই হৈছি প্রিয়ে এই গোকুল গ্রাম ।
 বান্দাবে জ্ঞানেকি নাবিকলোর মূল্যম ॥
 যিকি লুবলক দুইদিন মান সৈ থাকা সোহাগী ।
 ই বদনাম গুচায় মই কালি পোহিক লাগি ॥৭
 এই বুলি নন্দমুখ নন্দপুবে গেলা ।
 আই মোব কিবা হল বুলি ঢলিয়া পবিলা ॥
 মুখে গরু অলাল চখু ছুটা গেল উল্টি ।
 নীল বতনোব দেহা ধূলায় লটা লুটি ॥
 খানিক মান পবে চখু মুদ্রিত কবিলা ।
 তাকে দেখি যশোদাব পবাণ উবিলা ॥৮

নলাবে হবিব বুক জীউ নকবে ধুক্ ধুক্
 দেখি যশোদা মাঝে ভুক্ আপনার বুক ।
 বোলে বাপা শ্রীহবি কোক যাহ মোক এবি
 আর মোব কাৰে নাই এই ত্রিগোকে ॥
 তই মোব সৰ্ববহ অলপ মান বহ বহ
 মই আগে গেলি তই যাবি ।
 অলপ জীউ আর পলম নাই এবি নাযাবি কানাই
 যদি যাহ বধোব ভাগী হবি ॥৯
 যশোদাব শুনি ক্রন্দন আছিল গাঁউব তিবীগন
 হাট লাগিল নন্দ বাজাব ঘবে ।
 কাৰে বোলে নাকান্দিবি আই নমবে তোব বাছা কানাই
 কিন্তু ছলি টুক ধৰিছি কুবীবে ॥
 কাৰে বুলে নুই কুবীবা তোব ছলিক ধৰিছি বীবা
 কাৰে বুলে নুই মাতৃহাব মায়া ।
 কাৰে বুলে আপাব মাক ছলিক ধৰিছি ঘোৰাপাক
 কাৰে বুলে শখান শলিয়া ॥১০
 কাৰে বুলে নুই মাহী চো-মুখাবটুই ধৰিছি আহি
 তেনায় কবি গোক মই যাই ।
 চখুত লাগা ছলি দেখছি যথা কি যথিনী ধৰিছি
 মুবাক্ক্ হোই ইটু আই ॥
 কাৰে বোলে মাঝে মৌ কাৰে বেলে সখা থো
 কাৰে বোলে কল বাঁক্ গোঁহাইক লাগি ।

কুন্তু ভক্তেনী বুলে আয়া সচাঙোত মৌ পূৰ্ণ সেবা
 বাব নাগবীয়াক বোলে দি নি ঠোঁগি ॥১১
 এনায় সময় নন্দবাজা আছিল বাথানোব পেৰে ।
 ছিদাম স্তদাম বলোবামক কান্দিবা দেখে বাট ঘবে ॥
 নন্দ বোলে বলাই বাপা কিয়ো কান্দাহ ইয়াত বহি ।
 মায়ে মাঝি নাকি বাপা কলাত লওঁ আহ মোব দেহি ॥১৩
 এই বুলি বলোবামক কলাত তুলি নিলাক নন্দ ।
 বলোবামে বুলে তারে অচেতন ভাই গোবিন্দ ॥১৪
 মূৰ্ছাগত দেখি গোপাল ভূমিত পৰি নন্দ ভূপাল
 ঠব্ পৰি কান্দে হুক্ হুক্ ।
 বোলে এই গিৰি খাইতী তিবী ফেল্ছি মোব বাপাক মাৰি
 পানীকখলিত কি বুকোত মাৰি ভুক্ ॥১৫
 অলপমান গাখীৰোব হস্তে বান্ধিছিল বাপাক দুয়ো হাতে
 ফেকুৰী ফেকুৰী কান্দি আছিল বাটোত ।
 কাটি স্তম্বেছিল জবী তেওঁ দিয়া নাছিল এবি
 দহ দিনমান চিন আছিল হাতোত ॥১৬
 অজিও কিবা দোহ কৰিছিল, গাখীৰ কি মিঠে কিবা খাইছিল
 সেই থাকি মোব বাপাক ফেল্ছি মাৰি ।
 এই বুলি টকন লই যশোদাক মাৰিবা যাই
 বাণী বোলে যোবহাত কবি ॥১৭

যেনায় মবা পছক খাপাবোব হান, যথা গক বায়ুণোক দান ।
মবা গাছোত পানী ঢালা, মবা মানুহোক গালি পাৰা ।
মবাসাপোক কুবেয়াবা যেনায়, অজি আমাক মাৰাও তেনায় ॥১৮

আক তিৰী বুলে আটা হৈছিহে এনায় ।
শুধায় আবুক দোহ দেহ কাৰে মাৰা নাই ॥
তেতিয়া সচা ভাবি নন্দ বাজা আনিবা ধৰিলাক অজা ।
আনে নকুল সহদেবোক আৰ কাশী বাজা ॥১৯
দিবোদাস, ধনুন্তৰী, বাগ্ভট, হাবীত ।
বঙ্গদেশোৰ গঙ্গাধৰ ঈশ্বৰ পণ্ডিত ॥
কামৰূপোৰ দক্ষিণ কুলিয়া অজা মহীপাল ।
মাণিকপুৰোৰ বাতিয়া অজা দেও খেদাত ভাল ॥২০
আছিল জাপবা অজা লেখ কোব বিৰে ।
এনাই কেটটি অজা আহিল কুনি নাউ কৰে ॥
কাৰে দেই তিপোখিব ভবন, কাৰে লেঙৰ বোড়ী ।
বহি পাৰি কাৰে দাক কাটে ধৰাথৰী ॥২১
কাৰেবা আগলটি পাতোত হাছোঁৰ ডিমা দেই ।
এবীৰ চচ্বাত ভব কাৰে গলোত আলৈ দেই ॥
তিনি বৰ্ণিয়া সূতাত বান্ধি বাৰাব দাঁত দিলাক ।
কাঁহাৰ বাতি কুবে দেও দূবোক খেদি নিলাক ॥২২
কাইঠাংবাই বুলি কাৰে দোৱান মাতিবা ধৰিলাক ।
নবদিংগোৰ মন্ত্ৰে কাৰে গাও বন্দি কৈল্যাক ॥

সৰ্বটাক মন্ত্ৰে কাৰে দিলাক জাপ বান্ধি ।
নহৰ বচ চোবে দেই আক চোবে গান্ধি ॥২২
মাদলী বটিয়া বোজা বোজা হল সকল গাৰে ।
আগোব দৰে থাকিস, ভাল কৰিবা নল্যাক কাৰে ॥২৩

আখুৰি বৈদ পবাজয় দেখি সকলে পালাক ভয়
উঠিল তেতিয়া অগ্নিনী কুমাৰ ।
লগোত আনিছিল যত দাক দাকৰ নাউ গিলাও কৰ পাৰ
শুনা যদি সভাসদ নব ॥২৪
যতুজয়, বামবাণ, পূৰ্ণচন্দ্র, বসায়ণ,
সার্বভৌম, চতুৰ্মুখ বস ।
বসন্ত কুসুমাকৰ, ত্ৰিদোষ বস নিহাৰ,
চণ্ডেশ্বৰ, জুবন পৰম ॥২৬
আকো নহল ইয়া বোড়ী আহিল তেতিয়া ধনুন্তৰী
সঙ্গে দাক অসংখ্য হাজাৰ ।
যমদণ্ড বসায়ণ, অক চূৰ্ণ সূদৰ্শণ,
সৰ্বজ্বৰহলৌহ আৰ ॥২৭
নৃপতি বল্লভ নাম মকৰধ্বজ স্তম্ভাম
আক দাকৰ নাউ জুব কেশবী ।
আকো নহাল ইয়াকতো ধনুন্তৰী সজ্জাৱিত
পাছৰে বহিল মুখটু কলা কৰি ॥২৮

এনায় সময় নাবদ খাষি ঢেকিটুব উপাষোত বহি
মনোহর বীণাটু হাতোত।

কপালোত উর্দ্ধ ফটা মূবোত কপিল জটা
দাবি অল্মি পবিছি উবাষোত ॥২৯

কাঁহ তুলিব লুম ছুই কছা তাপল্যা ছুটাত পবি আছে
দেখা যাই চঁবাবোব দবে।

আহিব ধবিলাক সেই গোকুলে আপোনাব মনক আপুনি বুলে
চলা মন কৃষ্ণ দেখিবাবে ॥৩০

এবা মন অন্যবন সদায় বোলা নাবায়াণ
দিনে দিনে গোটাই দিন গেলহে।

দিন থাকাতে এই বেলা এবি ভাই অন্য খেলা
ভব সাগর তবিবাব কবা ভেল হে ॥৩১

ইতাও আছে দিবাকর হবিধন খুপ্রি কব
টানি আজ্জি নানাহ যদি যবোত।

যেতিয়া যাব জীবন দিবাকর কি ধন লই দিবাকর
দিবাকর স্ততে ধবিলি কবোত ॥৩২

হেবে মোব জাঁউ লাউ বীণা কাঠে আক লাউ বিনা
তই বীণাব জনম হওরা নাই হে।

ধাকিবা নোক তোক বিনা তই মোক এবি বীণা
নিদান কাল দেখি হেবে ভাই হে ॥৩৩

যি কবিছ মই নবীনে ইতা ভাই প্রবীণে
কৃষ্ণ বিনে আব গতি নাই হে।

যি বস্ত মিলে টাকা বিনা লগোত সাবো সেইদিমা
তাকে মাত বিনায় বিনায় হে ॥৩৪

হেবে হেবে মোব জিবা তোক মুখুয়ালু কিবা
তিনি শত ষাঠি দিবা ভোজা।

ইতা মোব গেছি দিবা তাব ধাব স্তজিবা
লাগে ইতা স্তজা কি মুস্তজা ॥৩৫

তোব হস্তে ধাব কবিছ তোব হস্তে ঘুবি ফুবিছ
তোব হস্তে বোজা বই মবিছ।

তোব হস্তে লাজ এবি ঘুবি ফুবিছ ছন বাবী
কেট্টি বাঘ মুইহোব হাতোত পবিছ ॥৩৬

সেই কথা মনে কবা তাব উপকার কবা
বাধা কৃষ্ণ বুলি জিবা ভাই।

এই বুলি নাবদ খাষি বৃন্দাবন পালাক আসি
হবিগুণ গীত গাই গাই ॥৩৭

নাবদ মুনি যঁহাই চারে কান্দা কাটি দেখুয়া পায়ে
তিবী ছোলা কাবো নাই হাসি।

ফুবি ফুবি গিবি গিবি মন্দপুবে গিবি গিবি
শুনবা পাই দাউবি আহিল খাষি ॥৩৮

কান্দে নন্দ উপানন্দ যশোদাব নাই আনন্দ
 কান্দি কান্দি আসন দিলাক আনি ।
 নাবদ বুলে নাকান্দিবা নন্দ অচেতন নুই গোবিন্দ
 গটায় চেতন আছে চক্ৰপানি ॥৩৯
 তুহা ভাব্‌চা নাই সাবি, তুহাব ভাই নাই সাবি
 এওঁ থাকে বাব মাছে সাবি ।
 যেতিয়া সূর্য্য উঠবে সাবি, তেতিয়া জীউ গিলাকোক সাবি সাবি
 খুপ্তি কবিরো কলি গেগি সাবি ॥৪০
 ভাবিচ্যা কবিবা লাগিব কাম এওঁ সকলোবে খাব কাম
 যমবো খাব দাহা সপিণ্ডীৰ সান্দাহ ।
 মবিবা নুই সটায় কৈছু ভাগবত খান ছুই বুলিছু
 কিয়ো সুধায় বহি বহি কান্দাহ ॥৪১

হেন সময় ক্রীহবি অজ্ঞা হল মায়া কবি
 ঔষধ ললাক জল্‌ঙা ভবি, আক মন্ত্ৰ পুথি তাতে ।
 গাওঁব সিমূবোব পেবে আইহ্‌বা ধল্যাক ধীবে ধীবে
 নোইবা মানুহ বিচ'বি ফুবে, দেখি বাধাব সখি মাতে ॥৪২
 বৃন্দা নাথে বাধাব সখি নতুন অজ্ঞা বাটোত দেখি
 খিঙ্কলে খিঙ্কলে অলপ হাসি, বুলে অজ্ঞা কোক যাওরা ।
 ময় কবিছু অনুমান আকো নাজানা দাক দৰ্পণ
 কেবল ডাঙাব জল্‌ঙাখান, সুধায় দিনে বাতি বওরা ॥৪৩

তোমাৰ দৰে অজ্ঞা জাক তাহা যমোব সক ভাক
 পাড়ায় পাড়ায় ফুবে মানুহ মাৰি ।
 এনায় কিছু বিচ্যাবান মুখোত বৈদ্য অমব খান
 অক্ষীর্ণোত দেই লেঙোব বোড়ী ॥৪৪
 কাৰো হলি সন্নিপাত গাঙটিৰ ঔষধ দেই তাত
 ঘাও হলি দেই পসুঁতাৰ দাক ।
 ফইবা হলি কাৰো গাবে ভক্‌লাব দাক দেই খুৰে
 অজ্ঞা গিলাকব গুণ নুই সক ॥৪৫
 তেতিয়া বৃন্দাব কথা শুনি অজ্ঞা দেউ বুলে বাণী
 ক্রিয় নিন্দা কবা গোৱালেনী ।
 তুমিবা কি বিচ্যাবহী কোন ভট্টাচাৰ্য্যৰ ছাত্ৰী
 কোন অধ্যাপকোৰ গিৰাজেনী ॥৪৬
 তোমাৰ স্বামী আয়ান বিচ্যাবান, তাৰ বাধানোত ইফুল তিনখান
 ছাত্ৰগিলা হাউলা ডমৰা গাই ।
 ব্যাকবণ দধি মথা তদ্ধিত কাবক চাম্‌নি উঠা
 সন্ধি সমাস পানী দিয়া দোই ॥৪৭
 স্মৃতি শিক্ষা বাঁউকা জোবা জ্যোতিষ শাস্ত্ৰ লক ধবা
 সন্ধ্যা গায়ত্ৰী 'হেলি' 'হেলি' কবা ।
 তুমি সেই পণ্ডিতোৰ কাথোত শিখ'ছ, সেই গোবৰে গোবৰ কবিছ
 বুদ্ধি ছাৰা অজ্ঞাগিলা মানুহ মাৰা ॥৪৮

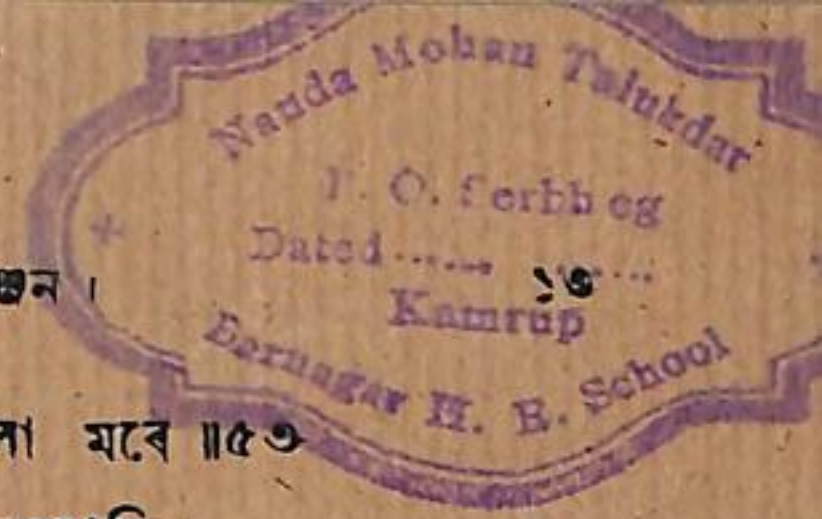
ময় জানু কি নাজানু গুণ অলপমান বোলো শুন
 মোৰ চাত্ৰ উমাপতি অজা।
 মোৰ স্মৃজন সকল অমৰ নবসিং মন্ত্ৰ নিদান সাগৰ
 নাড়ীচক্ৰ কৰিছ বোজা বোজা ॥৪৯

পৰিচয় লৱা বৃন্দা হৰি নাউ মোৰ।
 মোক দেখলি মৰং পলৈ আক পলৈ মোৰ ॥
 দেও ভূতোৰ কথাই নকাওঁ যদি মই জাক।
 ভূত নাথাকে বাগৰে বাগৰে তস্ম কৰিবা পাক ॥৫০
 যমকো দেখাবা পাক **যমোৰ নগৰ**।
বিধিৰ লেখা উল্টে কৰিবা পাক অমৰ ॥
 অমৰকো মাৰিবা পাক এটা বাণ মাৰি।
 মোৰ বাণোৰ তেজ সৰা নৰে ধনন্তৰী ॥৫১
 ইতা কওঁ শুনা যি বোগত যি ঔষধী।
 পূৰ্বে বিধিৰ বিধি মোক যেনায় দিছি বিধি ॥
 পিত্ত হলি ধৈনা লতি পাগে খুবে দিবা।
 কফোত পঞ্চকোল জালা কগীক খুৱাবা ॥৫২
 কফ পিত্ত বায়ু যদি সকালে ডাঙাব হৰে।
 তাকে নিদানোৰ মতে সন্নিপাত কৰে ॥
 তাতে ছিদ্ৰা আলনিয়াৰ উপকাৰ নকৰে।

দেৱে ধৰাব মত হয় কগী গিলা মৰে ॥৫৩
 তাতে বসায়ন বোড়ী স্বৰ্ণ সিন্দুৰাদি।
 সেৱনে কগীৰ নাশ হৰে সেইব্যাদি ॥
 নাড়ীত নাথাকে যদি কফ পিত্ত দোষ।
 তাতে যদি দেৱে ধৰাব দৰে কৰে বোষ ॥৫৪
 তেবেসে জানিবা ইয়াক সচায় ধৰিছি ভূতে।
 আলোনিয়া জাৰা ফুকা দিবা লাগে তাতে ॥৫৫

তেতিয়া—

বৃন্দা বুলে অজাদেউ জানলু তুমি জানা।
 মই এটা কগী দৌউ ভাল কৰবা পাৰা না ॥
 কাৰে নাই অনাধিনী জাতি জীয়াছলী।
 সদায় কলা কলা দেখে ছুই চখু মুজলি ॥৫৬
 সখি যহাঁয় চাৰে সহাঁয় কলা কলা দেখে।
 যবোত থাকলি মৰে ছন্বাৰীত থাকে সখে ॥
 দয়া কৰি যদি দাক দিলাহৈ আপনি।
 দিবা ধৰাব দিহা নাউ গোটাই ছখুনী ॥৫৭
 যদি বুলি আগে ভাল কক নন্দোৰ ছলি।
 ঘূৰি আহি পাছত ভাল কৰিম দুখী কাঙলী ॥
 ইটু বিবেচনা ভাল মানুহোৰ দুই ভাল।
 চাৰা ভগীৰথোৰ কাজে গঙ্গা আহিল ভূতল ॥৫৮



বাটে বাটে আশাওঁতে বহনোক উদ্ধাবিনাক।
 তাব পাছোঁক সগর বংশোক মুক্ত কবি দিলাক ॥
 ভাবি ছাৰ হৈ না নুই হৈ অজাদেউ টি।
 সগর বংশোক উদ্ধাবিবো মনোব ভাব সেটু ৫৯
 তেবে পাপীলোকোক বুলি নাউ দিয় আছনী।
 আগে সগর বংশোক তাবে পাচক তুলি হবি ॥
 আপনাব দবে নকলোকো দেখিব বিজ্ঞজন।
 “আত্মবৎ সৰ্ব ভূতেশু” শাস্ত্রোব লেখন ৥৬০

তেতিয়া বৃন্দাব কথা শুনি অজাদেউ বুলে বাণী
 ধনী নিধনী সকলো মোব সমান।
 মোক ধুনি ভালকে নাতে সদায় থাকু তাব ঘবোঁতে
 মান অপমান নকক গিয়ান ৥৬১
 ইতা তোমাৰ সখ্যাব দাক পুনা তাব ব্যাৰস্থা কক
 ঈটু বায়ু বোগ হৈছি জানিবা।
 কলা পানীত ধুৱাবা গাও কলা চমৰৰ দিবা বাও
 কলা তিলৰ তেল ঘুহি দিবা ৬২
 কলা পক্ষোত তেল লোই কলাৰ নাউ দিবা কৈই
 কলাব নাম লৱাবা তিলে তিলে।
 ধুৱে দিবা কলা জীবা কঠোত কলা তুলনীৰ
 মাগা গাখি দিবা কলা কালে ৥৬৩

যদি বোলা একে সখি দেখে কলা কলা।
 তাতে আক ভুমি কলা দাক দিবা কলা ৬৪
 তাতে হানি নাউ যদি পুৰা যাই
 অগনিত হাত খেনি।
 পুনু জুই জালি পুৰা হাত মেকলি
 তেতিয়াই যাই তুলনী ৬৫
 কাটাই বিক্লি কটাই বিক্লি
 অলে পাবে তেতিয়াই।
 কাণে গেলি পানী আক দেই পানী
 পাছত ছয়ো অলে যাই ৬৬
 এই কথা বৃন্দাক বুলি নন্দৰ ঘৰক গেল গুচি
 অজা আহিল অজা আহিল বুলি।
 সকলে কবে বুজা বুলি বশোদা শুনিয়া বুলি
 বাটোক আহিল বুলি বুলি ৬৭
 অজাক দেখি কৃষ্ণ বুলি কলাত নিবা খুজে তুলি
 বোলে বাপা বনয়ালী।
 ইখনি পৰ কিয় কন্দুৱালি চত্ৰোত যি পৰি আছিলি
 সপান দেখিলো না কি কালি ৬৮
 অজা বোলে আই মই নুই তোমাৰ ছলি।
 তোমাৰ ছলিক ভাল কবি যাম মই চলি ॥

হবি অজ্ঞা নাম মোৰ ফুবো বোগ হবি ।
পূৰ্ণহাৰ্ষ কবি চাওঁ চলা আই কিনু কবে হবি ॥৬৯

কান্দি কহে যশোমতী মোৰ ছলি বৰ্তে যদি
পৰ্বত সমান দিম সোণা ।
অজ্ঞা বাপা শুনা শুনা যি মোৰ ছলি সোণা
তাৰ কাষত কি লাগে কপা সোণা ॥৭০
পূজা কবি সবাশনা বহু কবি উপাসনা
কলা সোণা খুৱা পাইছিলু ।

কি মোৰ কৰ্ম বাখনা আছুলাত বান্ধা সোণা
সেই সোণা কোত ফেলে দিলু ॥৭১
আৰ কুনি 'আই' বুলি মাতবো, কুনি চাম্‌নি খাবা খুজবো
ময় কাৰ হাতোত বান্ধিম ।
হাতোত আজাৰ পাই কুনি কান্দবো মুখ চাই
অজ্ঞা বাপা সেই মুখ কি আৰ দেখিম ॥৭২

তেতিয়া অজাদেউ নু কি কৈলোক—
শাস্ত কবি যশোদাক নন্দক কান্দিব দিলাক হাক
বিচাৰ কবি সত্যক অবাক কবি ।
নৈবাৰ গাত দি হাত বোলে হোছি সন্নিপাত
এই বুলি সত্যত বহিল হবি ॥৭৩

নন্দক বোলে বৈদ্য দেউ পয়ান আনা দাক দেউ
নীল পদ্মৰ লাগে এটা মাধা ।
তাৰে বহু আৰু এটু বোৰী খুৱে দিবা মাত্ৰকে হবি
উঠি বহিবো মিছা নুবুল কথা ॥৭৪
হেন সময় নাৰদ কৰে চিনু ময় গৰে না কৰে
কিয়ো স্ত্ৰধায় যুৱৰা অজ্ঞাৰ পুতাক ।
তোমাৰ মূল কথাটুৰ দিহা কৰা নীল পদ্মৰ মূৰা এৰা
কন্দুৱা কিয় বুঢ়া বুঢ়ী ছুটাক ॥৭৫

তেতিয়া—

হাসি বুলে অজ্ঞাৰ বেটা নতুন কলহ লাগে এটা
হাজাৰ ফুটা কলহটুত কৰি ।
আনবা লাগবো পানী ভৰে বাহুৱা তিৰীগিলাকে নৰে
আনবা পাৰবো ভাল শান্তী নাৰী ॥৭৬
অজ্ঞাৰ মুখৰ অলাল বাণী তেতিয়াই কলহ দিলাক আনি
হাজাৰ ফুটা কৰি কলহত ।
চাৰি দণ্ডমান পলম হোৱে এওঁৰ দেখি তেওঁ চাৰে
সাহ কাৰ নলৈ কাৰে হাতত ॥৭৭
বাধাৰ নন্দাক জটীলা ধনী বোলে ময় আনবা যাওঁ পানী
কুনি শান্তী আছে ইটু গাওঁত ।

ময় আছু আৰ আছে আই আৰ গটাই বাহুবেনী আই
 বাদোৰ মালা আলেছি আপুন নাউত ॥৭৮
 আই সকলোৰ নাই গুণৰ অন্ত মাহে মাহে ঠগি ভাঙন্ত
 মেলকী বাপু-সকল থুপৰি হোই।
 তেওঁ আপনাৰ স্বভাব নেৰে বাপাকোৰ পতিত শ্রাদ্ধৰ দৰে
 বহুৰৰ ভিতবোত নুহুলি নহই ॥৭৯
 জটীলা এনায়কে বুলি কাষোত কলহ ললাক তুলি
 যমুনাত যাই ভবালাক পানী।
 তুলি চাৰে নবৈ মুঠে মুখ হুখে আয়াৰ ধূলা উঠে
 ভাবে কিয়ো মৰিবা আহলো জানি ॥৮০
 নিন্দা কৰিলো গাউ থান জুৰি, ইতামোক দেখি হাহ্‌বো সকল ভিৰী
 হৰি হৰি কি হবো উপায়।
 মৰ্বাব মৰবো ~~অপায়~~ হোৱা, কেবল মোৰ লাভ কলহটু বোৱা
 জনম জুৰি খটা বল আয় আয় ॥৮১
 আক আক্‌বাব জব্বৈ জলে তল হাতিয়া কৰি ধৰি তুলে
 ভাবে আক্‌চোলমান গেলিও হোৱে।
 বোড়ী মাৰ্বাব জখায় গেলি ফাইক্‌ নাজক্‌ছু ভেনাই হলি
 লাজ দিবা নৈল্লাক হৈ গাওঁৰ কাৰে ॥৮২
 এই বুলি পানী ভৰে ঘাটৰ পেৰে উপাৰক দাউৰে
 আক ডবল মান আঁহাওঁতে গেল পৰি।

তিন চাৰি বাৰ এনায় কৰি কাপুৰ চাপুৰ ভিজি বুৰি
 পানী আনবা নোৰি আহিল ফিৰি ॥৮৩
 চুচ, মুচ, কৰি কলহ লই অজ্জাৰ কথোত গেল থই
 আধামৰা হল আয়া লাজে।
 কুন্বাই কিবা বুলিব বুলি ভয়ে লাজে নুনোৰ টপলি
 মাৰবো বুলি মাকোৰ কাখোক নাজে ॥৮৪
 জটীলাৰ মাক কুটীলা বুঢ়ী বুলে বহ বেটী তপত বাড়ী
 আগে তোৰ মুৰটু চোবে খাওঁ।
 ময় ভান্‌ছিলু মোৰ শাস্তী বেটী মোৰ আইৰ এটুহি কীৰ্ত্তি
 তলে তলে তল কবলি মোৰ নাউ ॥৮৫
 ময় হাক দেওঁ বুলো হেৰে আই ফুৰ্বা নাযবি কুনু ঠাই
 তেওঁ সত্ৰী নেৰে ঘূৰি ফুৰিবা।
 কেটামান ডেকা-আপীৰ লগপাই ফুৰে যেন চেউবা গাই
 নচেৰাক যাই নাম ধৰিবা ॥৮৬
 আপা গিলাকে থাকে চাই, ইয়াত কেনাকে জাতি থাকে আই
 তুহা টকা কৰি চাৱাছো বাই।
 এনাই জানুলি সৰতে ধৰি টিপামাৰি ফেল্লুহৈ মাৰি
 সূধায় জনম দিলু মাটি খাই ॥৮৭
 মান্‌হোৰ মাজোত মুখ হোঁহালি, যি কৰিবাৰ ভালে কৰিলি
 আক ইয়াত থাকাব বন নাই।
 ইতাও অঙ্গপ আবুৰ আছে নাতিৰ মুখ দেখিয়হ পাছে
 শহুৰেঠেক কাৰলি গুছি যানি আই ॥৮৮

জীয়া কটু তাব পেবে পসাল পানী আন্বা মাকটু অসাল
গেল যমুনাক কলহ লই।

কুন্ত ভবি পূর্ণ কলে দোপ মাৰি কামত তুলে
চৌ চৌ কবি পৰ্বা ধলশাক বই ॥৮৯

কুন্সু কপে বাথবা নবে উবাত খন বোই পাবে
ভিজি গেল পিন্ধা কাপুব খান।

তিনবাব মান এনায়ে কবি তেও পানী নিবা নোবি
অজাক গালি পাবি ফিবি যান ॥৯০

কোব পেবে আহিছি সান্দি হোৱা, মৰডোত আকে জাকি যোৱা
তিবী বাঁবা হোৱা তেচবা অজা।

মিছাই কবি **ভুবকুটি** বহিছি এখান দকান পাতি
ফুটা কলহ কোব কেছে কুম্টিব বোজা ॥৯১

ছোলিক গটাই কবিব ভাল জানিছু সিটু মিছা গাল
ইয়ো কি কুন্সাই কবিবা পাৰে হৈনা।

সি আন্বা বুলে ঢেকীৰ তেজ আন্বা বুলে ব্রহ্মাব লেজ
ভাবি চাৰাছু ফাকি ফুকি নুইনা ॥৯২

আক মোৰ ইটুও ভাববা লাগছিল, নন্দৰ পুতাক মৰছিল মৰছিল
তাতে মোৰ আকো বয়া হৰা নাই।

হাউচ কবি দিনো বেটাক বিয়া সেই কৈলাক শগেবিয়া
আক দিনো ঘৰোত নাথকে তাই ॥৯৩

ইতা সি মৰিছি হৈছি ভাল গুচি গেছি জুই অজাল
বেটা-বৰীক লোই কণিম ঘৰ।

কিয় আহিছু পানী নিবা মোৰ এনায়ে পাৰে হৰা
এই বুলি ফিবি গেল ঘৰ ॥৯৪

শুধা কলহটু কাণোত লৈছি মানুহে শুনা কবি কৈছি
ইয়ো কুন্সাই কৰবা পাৰে না আই।

কোছ পাতি বোদ ধৰিবা মৰা মানুহোক জীয়াত কৰবা
কাৰে নবে কতো দেখা নাই ॥৯৫

শান্তী হোই হনু অশান্তী এটা মিছা কথাৰ হস্তি
ফুটা কলহত পানী আন্বা বুলে।

কিয়ো থাকবো ফুটাত পানী কুনি পাবাহ যাছু আন নি
এই বুলি কলহ দিলাক ফেলে ॥৯৬

কান্দি বুলে নন্দবাণী ময় আনিবা যাওঁ পানী
অজা বাপা মোক কলহ দেহ।

যদি নবৰ্তে মোৰ নীলমণি, সত্য সত্য বুলু বাণী
পানীত পৰি এবিম ইটু দেহ ॥৯৭

হাসি বুলে চক্ৰপানি আই তুমাৰ আনা পানী
গুণ নধৰে শুনা তাৰ যুক্তি।

মাকে যদি বিহ খুৰে দিয়ো অমৃত সমান হোৱে
আগোৰ দিনোৰ বুঢ়া বুঢ়ী উক্ত ॥৯৮

হেন জানি স্থির হবা পবনেশ্ববোব নাম লবা
ভয় নাই ভাল হবো গোপাল।
গাওঁত নাই এনে বুলা শান্তী না,বী চাঁউ ববাছু গনি পটি
আই মই গণা পঢ়াতো ভাল ৥১৯৯
এই বুলি মাটিত লেখে মণ্ডল পাঠাব ঘাই চেকে
“ক” ফলা খান লেখে তার মাজাব।
‘হাত দি ছু আত এতে’ এই বুলি এটাক মাতে
সি আহি চুলাক “ব” ~~আখ্যাব~~ ৥১০০

কহে বৈদ্যবাক ই গকুল মাজ
আছে ~~আই~~ শান্তী না,বী।
নাউব আগোত “ব” অক্ষব যুক্ত
দেখিলো পবীক্ষা কবি ৥১০১
বুলে এক না,বী “ব” অক্ষবে নাগী
বহুত আছে অজ্ঞা ভায়া।
কস্তাপ্রিয়া, বতি, বামেশ্বরী, বাতি
বহুত, বজতপ্রিয়া ৥১০২
আক আছে ঢেব গৈণ, কাচবীথেব
“ব” অক্ষবে বহুত তিবী।
কহে বৈদ্য গুণমাণ দিবা পাক ইতে চিনি
দেখিলি সিগিলা না,বী ৥১০৩

যুনি আছে “ব” অক্ষবে সকলে তাক চিন্‌বা নবে
আছে সিটো হবি পৰায়না হুই ৥১০৪
তেওঁ সদায় বুলে হবি কি দিবা কি শৰ্কবী
হবিণ নয়নী সাধ্বী শান্তী।
লোকে চিন্‌বা নোবি বুলে বাহুরা তিবী
তুহনাগ গাঁউব ইটু বব ভ্রান্তি ৥১০৫
তেতিয়া কশা বুজবা পাবি জটিল যাই দাউবি
মাকোব আগোত কবা ধৈল্লাক।
শুনছোরা নাহে আট সেই অজ্ঞা অলপাই
শান্তী না,বী ঠিক কৈল্লাক ৥১০৬
তুহ্নাব বোরাবী হল শান্তী না,বী
বাদোব মালা গলোত যাব।
ফুটা কলহত কবি তেওঁবে আন্বো বাবি
জীয়াবো নন্দ কুমাৰ ৥১০৭
বাধা নাউ ললি তেতিয়াই গা ধুলি
তেহে আলাহ গুচি যাই।
আজি অপবিত্রায় সেই অজ্ঞা বপুবায
গঙ্গা কবিবা খুজে আই ৥১০৮
ছুয়ো করে হাঁহি এনায় পন্তোত আহি
যশোদাই বাধাক কহে।
এবি আই বন আনিয়া জীবন
জীবন দিয়া মোব দেহে ৥১০৯

ভুমি আনলি জীবন ছলি পাৰে জীবন
যি বন থাকে ইতা এৰি ।
চলা মোৰ আই মোৰ কাৰে নাই
কানাই কাণাব হাতৰ লৰি ॥১১০

যশোদাৰ বিলাপ উক্তি শুনি দুখী বাধা শক্তি
চখু ছুটা চলৈলো হৈলা ।
মনে মনে বুলে তোমাৰ হে হবি ইচ্ছা মিতা নাই ইয়া কবি
ইতা দেশান্তৰী কবিবাও বাধাক ধৈল্লো ॥১১১

এনাই নাপাওঁ গাওঁত পল, আক মোক খেদোৰা আনিবা ভল
হে জলদ বৰণ এৰা ছল ।

ময় কোনো দোষ নাই কৰা কিয় মোক হিংখা কৰা
ধৰা ধৰ খবোৰা ধৰাতল ॥১১২

তেতিয়া চখু ছুটাৰ মুছি পানী, ধীবে ধীবে কমলিনী
যশোদাক বুলে আই চলা ।

যি থাকে মোৰ হবো ভাগ্যে এই বুলি গৃহ ত্যাগে
অভয়া ভয়তে চঞ্চলা ॥১১৩

ফুটা কলহ কবি কক্ষে ঘণ ঘণ ধাৰা চক্ষে
মৰা গোপালোৰ দেখি চাই ।

বুলে হে গোপাল কৰুণাসিন্ধু দয়া পানী দেয়া একবিন্দু
ভুমি বিনে বন্ধু মোৰ নাই ॥১১৪

তোমাৰ লুকুণ লই জল আনবা যাওঁ হই
যদি জল নাহে ছিদ্র কুন্তে ।
তেবে জানিবা এই হল দেখা বাধাব এই শেষ দেখা
সখা হে জীবন যাত্রাবন্তে ॥১১৫

এই বুলি যায় শ্রীমতী কৃষ্ণ পদে বাধি মতি
উপনীত যমুনাৰ কুলে ।
ভয়ে ভীতা হই বাধে শ্রীহৰি চৰণাবধে
আধেষ ভূমিতে শীঘ্র ফেলে ॥১১৬

হে কৃষ্ণ কংসাবি কৃতান্ত ভয়ান্তুকাৰী
কি কাৰণে কৰুণা নকৰি কোপ প্রকাশিলা ।

কঠিন কঠোৰ দৰে কৃপা নাই কলেবৰে
কলঙ্ক কলস কঙ্কালে তুলি দিলা ॥১১৭
খব খব কবি খিজিলাব খিল খিল খলে হাসিব
ক্ষুদ্রৰ খুজাবা খব ক্ষীৰোদ বানী হে দিলা ।

কি খেলানু খেলাইলা ক্ষিত্তিৰ পেৰে খেদে-দিলা
কি ক্ষেতি কবিলু অখ্যাতি ক্ষিত্তি বাখিলা ॥১১৮
গোবিন্দ গো বৃন্দ বৃন্দ গোপ গোপী নিবানন্দ
গোবর্দ্ধন ধাৰী তুমি গোকুলাকুণ কৰিলা ।

গোপাল কান্দে-হে গোপাল তুণ বাবি নাথে গোপাল
 গোপনে গোপিনী কান্দে গুপ্ত হই কোকগেলা ॥১১৯
 ঘটত ঘণ ফুটা কবি ঘামে মাঝিলা ঘাব ঘবি
 ঘোষ ঘবিনীগিলাকক ঘনশ্যাম ঘটুবালা।
 ঘোষণা হল ঘটে ঘটে বাখনা ঘাটত ঘটে
 ঘটক হোই অঘটত ইঘটত কিয় হল ॥১২০
 এই বুলি শ্রীমতী মুজি কমল আঁখি দুটি
 ক-কাবাদি মস্ত্রে আবাবিলা।

ভক্তাধীন ভগবান হৃদে হই অধিষ্ঠান
 কি ভয় বুলি অভয় দান দিলা ॥১২১

তেতিয়া—

আনন্দে প্রফুল্ল বায় কুন্ত বুঝাবাক যায়
 তেও অঙ্গ কাপে ধব থবে।
 সাপোব গাঁতাত দেওতে হাত, ভয়ে কপনি উঠে গাত
 কিয় কাপে, জানু খুটেই মাবে ॥১২২
 তেতিয়া কুন্তত পানী ভবি, কাখত ললাক বাই কিশোবী
 নিবেখি তলোব দেখি চারে।
 নপবে আর তলবই মনে আনন্দিত হই
 সখি গিলাকক দেখি আরে ॥১২৩

তেতিয়া—

আনন্দে মগণা সঙ্গিনীগিলা।
 শ্রীবাধাব জয় জকাব দিল ॥
 পাছে পাছে নাছি পবিছে ঢলি।
 আউল আউল বসন চুলি ॥১২৪
 আনন্দ ধবাব নাপেই থলা।
 অলে চারে গাওঁব তিবি সকল ॥১২৫

বাধে বোলে সখি গিলা কিয় মোব জয় বোলা
 সকলে বোলা মোব হবিব জয়।
 যাবহস্তে হল জয় তাবে বোলা জয় জয়
 যাব গুণে জয় জয় বিজয় ॥১২৬
 যাব গুণে মৃত্যুঞ্জয় মৃত্যুক কবিছে জয়
 ধনঞ্জয় যাব গুণে জয়।
 ত্রিকালজ্ঞ শ্রীমঞ্জয় যাব গুণতে অজয়
 দুর্জয় দুর্ঘোষন পবাজয় ॥১২৭
 এই মতে কৈ বুলি নন্দব ঘবোক গেল বুলি
 কুন্ত কাখব পেবে কাখত ধৈ।
 অজ্ঞাব কাধোত থৈ পানী কবি বাধে যোবপাণি
 চক্রপাণিব মাকক বন্দে যাই ॥১২৮

তেতিয়া বোলে নন্দবাণী ই বাপা নি পানী
 জীয়ে দি মোব নীলমণি।
 শুনি অজ্ঞাদেউ বোলে অঁতো দেওঁ
 এই বুলি ললাক পানী ॥১২৯
 গাত দিলাক চিটে গোপাল তেতিয়াই উঠে
 আশ্রয়বি হানি কাড়ি।
 দেখি যশোমতী আনন্দিতা অতি
 ললাক আহি কোলাত কবি ॥১৩০
 এটা তিবি করে কেনায় আই তয়ে
 কাব হস্তে ছলি পালি।
 বাধে নানুলি বাবা দাঁত সেকুটে পবি
 ভয়ো মল্লি হোই কাগি ॥১৩১
 তোব উচিত আগে বাধাক লব লাগে
 যশোদা বুলন্ত হৈতো।
 মাতে আহ আই বাধিকা মোব প্রাণাধিকা
 প্রাণদাত্রী শাস্ত্রীক লওঁতো ॥১৩২
 বাধা-কৃষ্ণক কলাত লৈ বাজ বাজেশ্বরী হৈ
 সভাব ভিতরত বহিল বাণী।
 যশোদা কেনায় হল যেনায়, কপাব গাছত সোণাব ফল
 কপাব ভবত হালি পবিল ঠানি ॥১৩৩

কিবা বাধিকার বরণ লাজে সোণা লৈছি শরণ
 কপাব কাথোত দেখা যায় কেনাব।
 নীলব কাথোত হবিতাল শিলব কাথোত সোণাব থাল
 মেঘব কাথোত খাইব তিব্‌মিবি যেনায় ॥১৩৪
 ছলি বর্তা দেখি নন্দ মনে নধবে আনন্দ
 অজ্ঞাক কলাত কবি ধল্যাক নাচিবা।
 মদ খাবা কাচবীর দবে কটি থেক্‌ছা খাই পবে
 তেওঁ চত্নোত নেবে ঘূবি ফুবিবা ॥১৩৫
 লগে লগে গুরাল গিলা নাচি ফুবে আখল্যা পাখল্যা
 কাব গাত কুনি পবে যাই।
 কেট্‌টি ভাঙিল দৈব কাতা তাতে পিচ্‌লি পবিল কেইটা
 কুনি তার বাত্না লরে ভাই ॥১৩৬
 লেটি লরা ডুবাব দবে পাছোত সকলে নদীত পবে
 গা ধুই সকলে ঘবোক আহিল।
 অজ্ঞাদেউক মাছোত ধৈ তাব কাথোত গোপালক লৈ
 গোরাল গিলা ভোজন কবিবা বহিল ॥১৩৭
 পেট ভবে গাখীর খাই সভাত সকলে বহিল যাই
 মুখ ভবে ধল্যাক ভামুল খাবা।
 যথোচিত টকা পাই মনে আনন্দিত হৈ
 অজ্ঞা গিলা ধল্যাক ঘবোক যাবা ॥১৩৮

তেতিয়া অজ্ঞাদেউক বিদায় কৰিবা।

ধৰি নন্দই কি বুলে শুনা—

নন্দ বুলে অজ্ঞা বাপা গটাই দিলু এৰি।

লৈ যাবা সোণা-কপা আৰু ঘৰ বাৰী।

জন্মে জন্মে তোৰ দৰে উপকাৰী যেন পাই।

মমাত নেৰিবা অজ্ঞা বাপা আহিবা দুনাই ॥১৩৯

“বুৰি আহি লই যাম” এই বুলি হৰি।

বাটোত যাই অস্ত্ৰকান হল লাহে কৰি ॥

কহে কবি গোপীনাথ বিষ্ণুপুৰোত ঘৰ।

হৰ-গৌৰী শৰ্ম্মাব পুত্ৰ লক্ষ্মী মাতা যাব ॥১৪০

